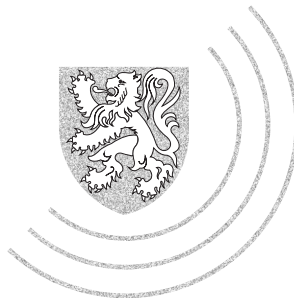

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

12 mei 2003

HOORZITTING

over de belemmeringen bij de inplanting van windturbines in Vlaanderen

VERSLAG

**namens de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie
uitgebracht door mevrouw Wivina Demeester-De Meyer**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Wivina Demeester-De Meyer.

Vaste leden :

de heren Ludwig Caluwé, Carl Decaluwe, mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, de heer Jan Verfaillie ;

de heren Marc Cordeel, André Denys, Koen Helsen, Patrick Lachaert ;

de heren Jean Geraerts, Pieter Huybrechts, Frans Wymeersch ;

mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Jos Bex.

Plaatsvervangers :

de heren Jos De Meyer, Freddy Sarens, Eddy Schuermans, Paul Van Malderen ;

mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht, de heren Didier Ramoudt, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen ;

mevrouw Marleen Van den Eynde, de heren Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Jacky Maes, Bruno Tobback ;

de heer Eloi Glorieux ;

de heer Jan Loones.

INHOUD

Blz.

1. Uiteenzetting door mevrouw Karien Loontjes, advocate en auteur van een studie over de windmolenproblematiek	4
2. Uiteenzetting door de heer Luc Peeters, voorzitter Interdepartementale Windwerkgroep en afdelingshoofd van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie	7
3. Uiteenzetting door de heer Luc Goedertier, afdelingshoofd Stedenbouwkundige Vergunningen	9
4. Uiteenzetting door de heer Joris Everaert, bioloog op het Instituut voor Natuurbehoud ..	11
5. Uiteenzetting door de heer Willy Labat, adjunct van de directeur, namens AMINAL, afdeling Milieuvergunningen	12
6. Slotconclusies door de heer Luc Peeters, voorzitter Interdepartementale Windwerkgroep en afdelingshoofd van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie	13
7. Vragenronde aan het panel	15
8. Uiteenzetting door mevrouw Marleen De Roye, ODE-Vlaanderen, namens het Windplatform	17
9. Vragenronde aan het panel	20
10. Uiteenzetting door de heren Mark Meurrens en Herwig Callebaut, federaal ministerie van Mobiliteit	23
11. Uiteenzetting door de heer Luk Joly, adviseur wetgeving Boerenbond	27
 BIJLAGEN :	
– Inventaris windenergie 2002	33
– Analyse van windenergieprojecten door de Interdepartementale Windwerkgroep	38

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie organiseerde op dinsdag 22 april 2003 een hoorzitting over de belemmeringen bij de inplanting van windturbines in Vlaanderen.

De volgende personen kwamen aan het woord :

- mevrouw Karien Loontjes, advocate en auteur van een studie over de windmolenproblematiek ;
- de heer Luc Peeters, voorzitter Interdepartementale Windwerkgroep en afdelingshoofd van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie ;
- de heer Luc Goedertier, afdelingshoofd Stedenbouwkundige Vergunningen ;
- de heer Joris Everaert, bioloog op het Instituut voor Natuurbehoud ;
- de heer Willy Labat, adjunct van de directeur, afdeling Milieuvergunningen ;
- mevrouw Marleen De Roye, ODE-Vlaanderen ;
- de heer Luc Dewilde, onafhankelijk studiebureau 3^E, betrokken bij de projectfase ‘visibility studies for windenergyprojects’ ;
- de heer Chris Derde, bestuurder van de Wase Wind, een coöperatieve die in het Waasland windenergieprojecten wil ontwikkelen, bestuurder van ODE-Vlaanderen en mede-initiatiefnemer van het Windplatform ;
- de heer Dave Vercruysse, Aspiravi, sinds 1999 voltijds betrokken bij windenergie ;
- de heren Mark Meurrens en Herwig Callebaut, federaal ministerie van Mobiliteit ;
- de heer Van Achter, Belgocontrol ;
- de heer Luk Joly, adviseur wetgeving Boerenbond.

1. Uiteenzetting door mevrouw Karien Loontjes, advocate en auteur van een studie over de windmolenproblematiek

Mevrouw Karien Loontjes : Mijn algemene inleiding is gebaseerd op de tekst die ik enkele jaren

geleden heb geschreven in opdracht van professor De Ketelaere over de inplanting van windturbines. Eind de jaren negentig raakte de inplanting van windturbines in een stroomversnelling. Daarom is het goed dat we vandaag eens nagaan hoever we precies staan en met welke problemen we geconfronteerd worden.

De tijd dringt. De Vlaamse regering bepaalt in haar beleidsnota 2000-2004 dat tegen 2004 drie procent van onze energie uit hernieuwbare bronnen moet komen. Tegen 2010 moet dat 5 procent zijn. In Vlaanderen is het technisch en economisch gezien aangewezen om die hernieuwbare energie uit de wind te halen. Er rijzen dus enkele vragen.

Hoe moeten windturbines ingeplant worden ? Aan welke voorwaarden moet worden voldaan ? Welke milieurechtelijke en stedenbouwkundige bepalingen moeten gerespecteerd worden ? Tot welke problemen kan dat alles leiden ?

Omdat er nog geen concrete inplantingrichtlijnen zijn, valt men terug op de bestaande milieuwetgeving en stedenbouwkundige bepalingen. Maar hoe moeten windturbines ingeplant worden op basis van de bestaande wetgeving ? Ik wil het afsluitend ook hebben over de administratieve inplantingsinitiatieven en over de offshore windturbines.

Energie is een gemengde materie. De bijzondere wet inzake de hervorming van de instellingen bepaalt dat gewesten bevoegd zijn voor de gewestelijke aspecten en de federale overheid voor aangelegenheden die wegens hun technische en economische ondeelbaarheid een gelijke behandeling op nationaal niveau behoeven. We moeten dus op beide niveaus nagaan welke initiatieven men heeft genomen.

Op federaal niveau werd op 29 april 1999 de wet inzake de organisatie van de elektriciteitsmarkt goedgekeurd. Deze wet maakt de elektriciteitsmarkt vrij en bevat enkele bepalingen over het gebruik van hernieuwbare energiebronnen. Deze wet geeft de minister de bevoegdheid om domeinconcessies voor het inplanten van windturbines op zee te verlenen. De wet bepaalt dat bij ministerraad overlegd besluit maatregelen genomen kunnen worden ter bevordering van de marktorganisatie. Zo kan men de afzet van hernieuwbare energie waarborgen. Deze wet richt ook een reguleringscommissie op, de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG).

Op Vlaams niveau werd op 17 juni 2000 het decreet houdende de organisatie van de elektriciteits-

markt goedgekeurd. Dit regelt de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt en bevat een aantal bepalingen voor hernieuwbare energie. Het decreet richt een eigen reguleringsinstantie op. Het decreet regelt ook de groenestroomcertificaten : de elektriciteitsleveranciers moeten een bepaald aandeel van hun aanbod uit hernieuwbare bronnen putten.

Er zijn dus maar weinig concrete voorschriften voor de inplanting van windturbines, waardoor men terugvalt op de bestaande wetgeving. Volstaan dergelijke algemene inplantingregels echter ?

Een windturbine is een hinderlijke inrichting zoals bepaald in bijlage 1 bij Vlarem I. Exploitatie ervan, maar ook alle exploitatiewijzigingen moeten gemeld worden wanneer het gaat om een klasse 3-inrichting. Is het een klasse 1- of een klasse 2-inrichting, dan moet een milieuvergunning aangevraagd worden. Het vermogen van de turbine bepaalt tot welke klasse de windmolen behoort. Om een milieuvergunning voor een windmolen aan te vragen, is er in geen specifieke procedure voorzien. Gaat het om een klasse 1-inrichting, dan moet het advies van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie ingewonnen worden. Voorts moet een milieucoördinator niveau 2 worden aangesteld.

Een vergunde hinderlijke inrichting moet zich aan twee zaken houden. Ten eerste de algemene en de sectorale milieuvergunningsvoorwaarden zoals bepaald in Vlarem II. Ten tweede de bijzondere milieuvergunningsvoorwaarden. Dat zijn specifieke voorwaarden die per inrichting verschillen. Vreemd is dat windturbines niet aan de algemene geluidsemissienormen moeten voldoen.

Dat betekent niet dat de overheid die de milieuvergunning verleent, geen specifieke voorwaarden kan opleggen. De algemene normen voor hinderlijke inrichtingen gelden echter niet.

Voorts is er een stedenbouwkundig aspect. Een windturbine is een bouwwerk, een vaste inrichting. Volgens het decreet over de ruimtelijke ordening is dus een voorafgaande stedenbouwkundige vergunning nodig. In beginsel kan die vergunning afgeleverd worden door het college van burgemeester en schepenen. Artikel 127 van het decreet op de ruimtelijke ordening voorziet in twee uitzonderingen, waar de Vlaamse regering of de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar de vergunning moet verstrekken. De eerste uitzondering zijn de vergunningsaanvragen die uitgaan van een publiekrechtelijke rechtspersoon. Er bestaat een uitvoeringsbesluit waarin al deze rechtspersonen opgesomd

zijn. Het gaat over alle rechtspersonen met een publiekrechtelijk statuut.

De tweede uitzondering zijn de vergunningsaanvragen die betrekking hebben op werken, handelingen of wijzigingen van algemeen belang. Dat biedt mogelijkheden voor de inplanting van windturbines. In een besluit van de Vlaamse regering van 1995 met een lijst van alle werken van algemeen belang staat onder meer werken, handelingen en wijzigingen die betrekking hebben op de openbare elektriciteitsleidingen en de bijhorende infrastructuur zoals transformatorstations en installaties voor de productie van de elektriciteit. In de weinige rechtsleer over het onderwerp staat dat windturbines, bedoeld om de opgewekte energie te verspreiden over het openbare elektriciteitsnet, van algemeen belang zijn. In dat geval moet de vergunningsaanvraag dus ingediend worden bij de Vlaamse regering of de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar. Als een landbouwer een windturbine wil plaatsen om energie te leveren aan zijn eigen landbouwbedrijf, is de gemeente verantwoordelijk voor de vergunning.

In een arrest van 19 november 2002 stelt de Raad van State dat de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar zijn bevoegdheid niet mag doorgeven aan een onbevoegde overheid of orgaan. De gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar had een vergunning voor een windturbine toegekend onder bepaalde voorwaarden. De windturbine moest dichter bij de E40 gebouwd worden, maar de precieze inplantingsplaats mocht bepaald worden door de vergunningverlenende overheid. De Raad van State vond dergelijke bevoegdheidsoverdracht ongeoorloofd en heeft die beslissing geschorst.

De gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar moet bij die bijzondere procedure binnen de 90 dagen beslissen, na een advies van de gemeente. Men gaat er in de rechtsleer vanuit dat dat advies niet bindend is.

Niet elke aanvraag leidt tot een vergunning. De vergunningverlenende overheid moet controleren of de windturbine planologisch verenigbaar is met de locatie. De overheid is wel gebonden aan een aantal regels, onder meer de gewestplannen en de ruimtelijke structuurplannen, maar zij moet altijd discretionair beoordelen of het project in de omgeving past. De overheid beschikt over een grote beoordelingsvrijheid maar dat brengt onzekerheid voor de projectontwikkelaars.

In Vlaanderen is men er altijd vanuit gegaan dat windturbines, naar analogie van waterkrachtcentra-

les, industriële inrichtingen zijn. Dergelijke inrichtingen horen thuis in industriegebieden. Dat stelt een aantal praktische problemen. Uit studies blijkt dat het windaanbod in industriegebieden niet altijd goed is. Men heeft vastgesteld dat er voornamelijk in agrarische en in natuurgebieden een goed windaanbod is. In die gebieden is er een bouwverbod.

Een tweede groot probleem is dat op de beperkte beschikbare industriegrond vaak bedrijven met een risicovolle activiteit in het kader van het bodemsaneringdecreet gevestigd waren. Bij verkoop of het verlenen van een opstalrecht is een bodemattest en een oriënterend bodemonderzoek noodzakelijk. Dat heeft heel wat financiële consequenties. Industriegrond, beschikbaar voor de inplanting van windturbines, is dan ook schaars.

Van voornoemde regel kan afgeweken worden door de zogenaamde positieve anticipatie. De overheid kan anticiperen op de aanduiding van een grond als industriegrond als er al een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan is, en als de resultaten van het openbaar onderzoek bekend zijn. Die uitzondering is dus gekoppeld aan een aantal vergaande voorwaarden.

Een tweede denkspoor is artikel 20 van het KB van 28 december 1972 in verband met de inrichting en toepassing van ontwerp-gewestplannen en gewestplannen. Daarin staat dat bouwwerken, bestemd voor de openbare dienst en gemeenschapsvoorzieningen, mogen voorkomen in gebieden die niet bestemd zijn voor dergelijke voorzieningen. De vraag is dan ook of een windturbine beantwoordt aan die voorwaarde. Er is daarover weinig rechtsleer. Er is een artikel van mevrouw Desair waarin staat dat windturbines die moeten dienen voor het openbaar elektriciteitsnet, daaronder zouden vallen. Vergunningen voor windturbines buiten het industriegebied zouden dus in dat geval mogelijk zijn.

De vergunningverlenende overheid blijft een grote discretionaire bevoegdheid behouden en is niet verplicht om die vergunning te verlenen. Zij moet immers beoordelen of de windturbine verenigbaar is met de algemene bestemming en het architectonisch karakter van de omgeving.

Kortom, er zijn weinig stedenbouwkundige inplantingregels voor windturbines. In de beleidsnota energie 2000-2004 staat dat er veel plaatsen zijn waar windturbines kunnen worden opgericht, vooral in de kuststreek, maar dat er een grote planologische drempel is en een grote onzekerheid bij projectontwikkelaars over de inplantingregels van de vergunningverlenende overheid. De overheid heeft

een aantal initiatieven genomen om meer duidelijkheid te scheppen.

Vooreerst is er de oprichting van de interdepartementale werkgroep windenergie. De aanvankelijke opdracht was een inventaris te maken van alle problemen van de projectontwikkelaars. Door een circulaire is die groep een facultatief adviesorgaan voor de vergunningverlening voor windturbines. Ook moeten zij gebieden aanduiden die specifiek bestemd zullen zijn voor windturbines.

Een tweede concreet initiatief was de opdracht voor een beleidsondersteunende studie. Dat heeft aanleiding gegeven tot het maken van een windplan. Dat is gestart in september 1998 en de resultaten zijn in december 2000 voorgesteld.

Een derde concreet initiatief is de circulaire van 17 juli 2000 met als titel het afwegingskader en de randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines. De circulaire kwam van de Vlaamse ministers Vera Dua, Johan Sauwens, Paul Van Grembergen en Dirk Van Mechelen en bracht een aantal vernieuwingen. Vooreerst moet de projectontwikkelaar bij elke vergunningsaanvraag voor een windturbine een milieunota voegen. In die nota moet de aanvrager zijn locatiekeuze motiveren en duidelijk aangeven wat het effect is op bepaalde effectengroepen.

De aanvrager moet dus eerst de locatie motiveren aan de hand van twee principes. Het eerste principe is het principe van de gedeconcentreerde bundeling, afkomstig uit het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen. De circulaire is relatief concreet over de interpretatie van dat principe. Er moet worden van uit gegaan dat een windturbine en een windturbinepark dienen voor de energiebevoorrading van gezinnen en bedrijven. Windturbines moeten dus in principe gebundeld worden bij stedelijke gebieden en bij stedelijke kernen in het buitengebied. De schaal van het windturbinepark hangt af van de grootte van het stedelijke gebied.

De circulaire bepaalt verder dat, gezien de ruimtelijke impact van windturbines, die bundeling niet altijd mogelijk is. Daarom wordt de mogelijkheid geboden om uit te wijken naar de open ruimte als de windturbines geplaatst worden naast bestaande infrastructuur zoals autostrades en verkeerswisseelaars. Een projectontwikkelaar moet daarmee rekening houden bij de motivatie van zijn locatie.

De locatiekeuze voor turbines en turbineparken moet passen in de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied : het moet aansluiten bij de schaal en de op-

bouw van het landschap, en de omvang van het project mag de structuur en de essentiële functies van het buitengebied niet aantasten.

In de milieunota moet de aanvrager van een vergunning tevens de mogelijke effecten beschrijven van de inplanting van de turbines op een aantal in de rondzendbrief gespecificeerde effectgroepen.

Tweede grote innovatie in de circulaire is dat de overheid ten behoeve van rechtszekerheid de turbinegebieden moet gaan afbakenen. Naargelang de grootte van de parken moet dit gebeuren door het gewest, de provincie of de gemeente. Het Vlaamse Gewest of de provincie kan in het kader van de ruimtelijke uitvoeringsplannen overgaan tot onteigening van gronden met het oog op het een optimale inplanting van turbineparken. De verworven gronden kunnen dan in concessie gegeven worden aan geïnteresseerde initiatiefnemers.

Omdat bovenstaande acties niet snel verlopen en we ons anderzijds ook moeten houden aan de internationale regelgeving terzake, is er een overgangsregeling voorzien.

De rondzendbrief omvat een lange lijst van zones die a priori uitgesloten zijn voor de inplanting van turbineparken. Het gaat om bestemmingsgebieden zoals opgesomd in het KB van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en gewestplannen, om de bestemmingsgebieden eigen aan sommige gewestplannen en/of met een aanvullend stedenbouwkundig voorschrift en die op hun beurt verder gedetailleerd kunnen zijn in de voorschriften van algemene en bijzondere plannen van aanleg, om de gebieden met een juridische bescherming volgens de specifieke wetgeving inzake natuurbehoud of de bescherming van monumenten en landschappen, en ten slotte om de gebieden met een statuut als ankerplaats volgens de atlanten van de relictten van de traditionele landschappen.

Bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen of bijzondere plannen van aanleg komen de hiervoor opgesomde gebieden in principe ook niet in aanmerking voor de inplanting van windturbines.

De circulaire bepaalt verder in hoeverre men kan gebruikmaken van de overgangsmaatregelen. Dit is afhankelijk van de grootte van de parken.

Voor parken met meer dan 3 turbines kunnen in deze periode enkel aanvragen worden onderzocht wanneer de voorgestelde locatie beantwoordt aan de randvoorwaarden die voortvloeien uit de afwe-

gingselementen van de rondzendbrief en wanneer ze gelegen is in een gebied met industriële bestemming of met bijzondere bestemming of in een gebied voor gemeenschaps- en openbare nutsvoorziening.

Voor individuele turbines of parken van minder dan 3 windmolens kan daarnaast eventueel ook gebruik gemaakt worden van naastliggend agrarisch gebied. Hiermee moet men echter zeer omzichtig te werk gaan en moet het clusteringprincipe doorslaggevend zijn. De windturbine moet daarenboven een zone-eigen karakter hebben : hiervoor is het criterium dat 50 procent van de productie moet gebruikt worden door het landbouwbedrijf zelf.

De laatste jaren denkt men steeds meer aan opwekken van windenergie offshore. Dit heeft belangrijke voordelen : er is een belangrijker windaanbod op zee, er ontstaat minder maatschappelijke hinder en de zee is ten slotte minder belastend voor de turbine zelf. Het grote nadeel is echter dat de installatiekosten veel hoger liggen.

Onder bepaalde voorwaarden kan de minister concessies toekennen voor de bouw en de exploitatie van windturbines op zee. Met zo'n domeinconcessie krijgt men enkel een gebruiksrecht maar nog niet het recht om een bouwwerk op te richten. Het blijft met andere woorden, ook na het verkrijgen van een domeinconcessie, nodig een vergunning aan te vragen, en dit volgens de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het maritiem milieu. Volgens de wet maakt elke activiteit in de zeegebieden die onderworpen is aan een vergunning of een machtiging ook het voorwerp uit van een milieueffectenbeoordeling. Het KB van 20 december 2000 houdende de regels van de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de hoger vernoemde wet van 20 januari 1999 stelt de regels vast in verband met de procedure, de inhoud, de voorwaarden en de vorm waaraan de bovenvermelde milieueffectenrapporten en de milieueffectenbeoordeling dienen te voldoen.

2. Uiteenzetting door de heer Luc Peeters, voorzitter Interdepartementale Windwerkgroep en afdelingshoofd van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie

De heer Luc Peeters : De beleidsdoelstellingen voor groene stroom zijn decretaal vastgelegd : tegen 2010 moet groene stroom voor 6 procent van de Vlaamse elektriciteitsleveringen instaan. Aldus zal, afhankelijk van de groeivoet inzake het elektriciteitsverbruik die in Vlaanderen zal gerealiseerd

worden, ongeveer 3600 GWh elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen moeten geproduceerd worden.

De indicatieve bijdrage van windenergie hierbij, ook tegen 2010, bedraagt 400 MW (150 turbines – 1200 GWh) op zee en 280 MW (200 turbines – 600 GWh) op land. Ter vergelijking : Nu staan er 60 windturbines op land, met een totaal vermogen van 40 MW.

De groenestroomproductie steeg de laatste jaren enorm, en zal in 2003 opnieuw verdubbeld zijn ten opzichte van 2002. Er zal dit jaar genoeg groene stroom geproduceerd worden voor het verbruik van 100.000 gezinnen.

Het procentuele aandeel van de groene stroom ten opzichte van de totale Vlaamse elektriciteitsleveringen hinkt wat achter : in 2003 zal pas gerealiseerd worden wat voor 2002 gepland was. De 3 procent die gepland was tegen eind 2004 werd teruggeschroefd tot 2 procent.

Windturbines zijn geëvolueerd tot indrukwekkende en hoogtechnologische constructies (enorme masten, wiekdiameters tot 80 m). Ze produceren vaak geluids- of andere hinder (bijvoorbeeld slagschaduwen). Bij het zoeken naar geschikte locaties moet met een aantal criteria rekening gehouden worden om de maatschappelijke aanvaardbaarheid te verzekeren.

Om wildgroei te voorkomen, werd in een rondzendbrief van 17 juli 2000 het kader voor de inplanting van windturbines in Vlaanderen vastgelegd. Tevens werd de Interdepartementale Windwerkgroep opgericht. Zij heeft als opdracht coördinerend op te treden bij de praktische implementatie van windenergie in Vlaanderen, en ad hoc advies te verlenen op vraag van de vergunningverlenende overheid.

Een belangrijke functie is het verstrekken van een niet-verplicht advies in het kader van de vergunningsprocedure, hetzij voor een milieuvergunning, hetzij voor een bouwvergunning. Dit is één van de vele deeladviezen die in het kader van de vergunningsaanvraag worden verstrekt. Het projectvoorstel wordt getoetst aan de bepalingen van de rondzendbrief, maar de vergunningverlenende overheid neemt de eindbeslissing.

Vanuit de bevoegdheid voor Energie spelen we in de Interdepartementale Windwerkgroep vooral een coördinerende rol. We streven vooral naar de invulling van de beleidsdoelstellingen van de

Vlaamse overheid voor de productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen. We hebben geen vergunningsverlenende bevoegdheid. We hebben wel meegewerkt aan de ontwikkeling van een aantal beleidsondersteunende instrumenten.

Het meest bekende is wellicht het groenestroomcertificatensysteem dat in voege is vanaf 1 januari 2002. Ook de rondzendbrief over de inplanting van de windturbines is mede onder impuls van de minister van Energie tot stand gekomen.

De concrete projecten die aan de Windwerkgroep worden voorgelegd, worden geëvalueerd op basis van het Windplan Vlaanderen. Het windaanbod is bepalend voor de energieopbrengst van een windturbine. Het meten van het windaanbod kost echter veel geld. Daarom hebben we vanuit de bevoegdheid Energie een Windplan Vlaanderen uitgewerkt. Deze beleidsondersteunende studie werd gerealiseerd door de VUB, in samenwerking met de Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen (ODE-Vlaanderen). Het Windplan Vlaanderen selecteert prioritaire locaties voor de opstelling van windturbines. Daarbij wordt rekening gehouden met het windaanbod, de economische haalbaarheid en met de gewestplannen. Het Windplan is geen officieel beleidskader. Projectvoorstellen die zich situeren in gebieden die volgens het Windplan in aanmerking komen, zijn niet sowieso vergunbaar. Het biedt alleen een houvast in de zoektocht naar geschikte locaties.

Enkele jaren geleden hoorden we vaak dat windmolens zeer gevaarlijk zijn voor vogels. In Vlaanderen waren er echter zeer weinig gegevens over vogelslachtoffers ten gevolge van windturbines, wat niet verbazend was gezien het beperkte aantal windturbines. Daarom werd door het Instituut voor Natuurbehoud een vogelatlas opgemaakt. Op basis van deze atlas van vogelconcentraties en vogeltrekgebieden kan men beoordelen of een voorgestelde locatie al dan niet een risicozone voor vogels is. De opmaak van deze atlas werd gefinancierd vanuit de begroting voor Energie. De collega van het Instituut voor Natuurbehoud zal daar straks verder op ingaan.

Windturbines moeten op een verantwoorde manier in het landschap worden ingepast. Ze trekken immers de aandacht omdat ze groot en hoog zijn en bewegen. Vanuit het bevoegdheidsdomein Energie werd de opdracht gegeven om voor het aspect landschap een kwetsbaarheidskaart op te maken voor de inplanting van windturbines. Het proefproject betrof de provincie West-Vlaanderen. Zo wilde men de adviesverlenende overheidsinstanties voor-

zien van een uniform toetsingskader en een voorstudie leveren voor de opmaak van de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze kwetsbaarheidskaart werd opgeleverd in het eerste semester van 2002. De verantwoordelijke van de administratie AROHM zal daar verder op ingaan.

Ten slotte hebben we ook geijverd voor het ter beschikking stellen van gewestgronden langs autosnelwegen voor de inplanting van windturbines.

Naast deze algemene inleiding vanuit de Interdepartementale Windwerkgroep, zullen er nog aantal andere bijdragen zijn van deelnemers van de Windwerkgroep. Het gaat om de heer Goedertier, afdelingshoofd van de afdeling Stedenbouwkundige Vergunningen van AROHM, de heer Everaert van het Instituut voor Natuurbehoud en de heer Labat van de afdeling Milieuvergunningen.

3. Uiteenzetting door de heer Luc Goedertier, afdelingshoofd Stedenbouwkundige Vergunningen

De heer Luc Goedertier : Ik zal mijn presentatie in een versneld tempo brengen. Veel van wat ik hier wilde zeggen, is eigenlijk al behandeld door Karien Loontjes. Ik zal wel wat meer tijd besteden aan de dingen die belangrijk zijn vanuit ruimtelijk, planologisch of maatschappelijk standpunt.

Ik zal het hebben over de stedenbouwkundige vergunning en de procedure, over de toetsingselementen en in het bijzonder hoe en wanneer kan afgeveken worden van de gewestplannen en van de andere voorschriften en besluiten met een aantal belangrijke conclusies.

In elk geval is een stedenbouwkundige vergunning vereist op basis van artikel 127. De vergunningsaanvragen betreffen immers altijd turbines die gekoppeld zijn aan het openbaar net. Ze zijn dus altijd van algemeen belang. Een beroepsprocedure is hier niet mogelijk. In het kader van een dergelijke procedure worden we niet alleen geconfronteerd met de courante adviezen die vereist zijn voor gewone bouwaanvragen, maar ook met zeer specifieke adviezen. Het gaat bijvoorbeeld om adviezen die te maken hebben met de luchtvaart, impact op vogels en impact op autosnelwegen.

Bovenop een milieunota wordt soms een visualisatie gevraagd van het gebied waar de turbines zouden terechtkomen. Men projecteert de turbines dan op de geplande locatie teneinde de ruimtelijke impact beter te kunnen inschatten

We zoeken bij voorkeur naar industriegebieden of naar gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen, maar dat is niet steeds evident. De meest windrijke gebieden zijn immers vaak de open ruimten, de landbouwgebieden en de natuurgebieden. De meest windrijke inplantingsplaatsen liggen ten noorden van de as Kortrijk-Antwerpen. De meeste turbines komen in de praktijk in West-Vlaanderen, in het noorden van Oost-Vlaanderen en in het noorden van Antwerpen, meestal aan de rand van industriegebieden of in de open ruimte.

Het eerste uitgangspunt van de omzendbrief en vanuit de ruimtelijke ordening is de afbakening van locaties in ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's). Er zijn RUP's op drie niveaus afhankelijk van het aantal turbines en de opgewekte stroom. Eén van de elementen die meespelen bij het zoeken naar locaties is het Windplan Vlaanderen. Hoe groener het op die kaart aangegeven gebied, hoe beter geschikt voor de inplanting van windturbines, hoe roder, hoe minder geschikt. De woongebieden heeft men afgebakend als ongeschikt. Langs de woon- en de industriegebieden heeft men een buffer geplaatst, in het ene geval een negatieve, in het andere geval een positieve buffer. In de industriegebieden zelf is er doorgaans geen plaats meer voor windturbines zodat nogal vaak wordt gezocht naar locaties in de (positieve) buffer errond.

Het windplan toont direct al een aantal knelpunten. In het groene gebied komen vaak zonevreemde woningen voor, en een minimale afstand van de woningen is volgens de rondzendbrief noodzakelijk. Het inplanten van windturbines in de bufferstrook rond een industriegebied vergt een afwijking van het gewestplan omdat het daar bijvoorbeeld om een agrarisch gebied gaat. Het windplan duidt ook kleine industriegebieden aan met errond een bufferzone, waar het ruimtelijk niet altijd te verantwoorden is turbines op te richten, gelet op de schaal van het gebied. Wat op de kaart een uitgelezen gebied lijkt, is in de praktijk vaak niet erg geschikt voor de inplanting van een groot aantal turbines.

De ruimtelijke afwegingselementen van de rondzendbrief hangen samen met de concentratie, dus met de bundeling met industriegebieden, gemeenschapsvoorzieningen en grootschalige recreatieve infrastructuur. De turbines komen dus bij voorkeur terecht in de havengebieden of dichtbij grote industriegebieden. Als ze toch terechtkomen in de open ruimte, proberen we dat te bundelen met lijninfrastructuur, grootschalige infrastructuurelementen die het landschap doorsnijden, enzovoort.

Het toetsen aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling heeft de bedoeling de homogene gebieden zoveel mogelijk te vrijwaren, de natuurlijke structuren, de bouwvrije agrarische gebieden te beschermen en de impact op nabijgelegen monumenten en landschappen te beperken.

In de landschapsector wordt rekening gehouden met traditionele landschappen, lijnrelicten, relict-zones, ankerplaatsen en puntrelicten. De kaarten die de landschapkenmerken weergeven, houden rekening met diverse aspecten zoals het fysisch en het botanisch systeem en de ingrepen van de mens.

Alles bij elkaar genomen kan men dus in conflict komen met diverse actoren of factoren en moet, wil met tot haalbare oplossingen komen, vaak iemand water in de wijn doen.

Daar bovenop gelden nog andere toetsingscriteria om ingeleverde projecten te beoordelen. Er bestaan normen voor de verhouding van de rotordiameter tot de hoogte van de mast en voor de minimale afstand tussen twee windturbines. Ervaringen in Nederland en Duitsland leren ons dat tweewiekers vaak veel meer storen dan de traagdraaiende driewiekers omwille van hun hogere draaisnelheid. Zo mogelijk moeten de windturbines gebundeld worden met bestaande ruimtebepalende elementen, bijvoorbeeld pylonen of masten.

Nu er og geen of maar weinig RUP's zijn, geldt de overgangperiode waarin wij individuele aanvragen beoordelen op basis van de gewestplannen en op basis van de ruimtelijke impact ervan. In de omzendbrief wordt gesproken over een specifieke regeling die geldt bij landbouwbedrijven. Een dergelijke turbine moet zone-eigen zijn en moet voldoen aan de vuistregel dat minimum 50 procent van de verwachte jaaropbrengst zou moeten gebruikt worden door de exploitant of eigenaars van het landbouwbedrijf. In de praktijk is het beantwoorden aan deze norm niet evident en zijn de windturbines dus bijna steeds als zonevreemd te beschouwen. Projecten in het agrarisch gebied kunnen dus thans enkel een vergunning krijgen binnen de lopende procedure van een RUP of op basis van het artikel 20 dat door Karien Loontjes reeds werd aangehaald.

De Raad van State heeft aan de toepassing van artikel 20 bepaalde toepassingsvoorwaarden verbonden. Het feit dat de windturbine een openbare dienstverlening verzorgt, vormt eigenlijk geen probleem, aangezien ze steeds gekoppeld wordt aan het elektriciteitsnet. De windturbine moet echter ook verenigbaar zijn met de algemene bestemming

van het gebied en met het architectonisch karakter ervan. Daaraan beantwoorden is, bijvoorbeeld in een landbouwgebied, veel minder evident. Zo heeft de Raad van State een oordeel geveld over de VRT-mast in Sint-Pieters-Leeuw dat weinig speelruimte overlaat. Wij zullen dit artikel dus in de praktijk zelden toepassen, tenzij we weten dat er een RUP in voorbereiding is dat de bestemming in functie van windturbines vastlegt.

Als conclusie kan men stellen dat windturbines moeten aansluiten bij bestaande ruimtebepalende elementen. Overleg en communicatie zijn erg belangrijk, omdat we vaststellen dat we al te vaak geconfronteerd worden met aanvragen die onaanvaardbaar zijn want ze beantwoorden niet aan de geschetste ruimtelijke criteria. Anderzijds stellen we vast dat op eenzelfde locatie meerdere projecten van verschillende ontwikkelaars worden voorgesteld, die best gebundeld zouden worden tot een groter geheel. Locaties voor windturbines kunnen worden onderzocht in specifieke studies. Zo is er een studie voor West-Vlaanderen die we gebruiken om een aantal gefundeerde locatiekeuzes te maken.

Wij geven prioriteit aan ruimtelijk weldoordachte concepten. In de praktijk komen er dus vaak windturbines in zeehavens en grootschalige industriegebieden. Wij proberen betwistbare afwijkingsregelen en maatschappelijke tegenkanting te vermijden. Het is belangrijk te werken aan een goede informatieverstrekking en het tonen van goede voorbeelden. In Eeklo bijvoorbeeld stond de bevolking volkomen achter de beslissing van het stadsbestuur om op welbepaalde plaatsen windturbines te voorzien. Projecten die in industriegebieden stuiten op tegenkanting, proberen we toch te verwezenlijken via RUP's, maar dan aansluitend ernaast. Windturbines kunnen bovendien geplaatst worden naast autosnelwegen of bij andere grootschalige landschappelijksbepalende elementen, maar daar zijn veelal RUP's voor nodig. Enkele RUP's zijn in procedure of net gefinaliseerd, zoals deze in Hoogstraten, Gistel en Kruibeke. Er zijn ook plannen voor de grote zeehavens, het Economisch Netwerk Albertkanaal, de Gentse Kanaalzone en enkele aanvragen in industriezones.

Tot hiertoe staan ongeveer twee derde van de vergunde turbines in het noorden van de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Ook zijn er enkele lopende vergunningsaanvragen in de streek van Kortrijk, Roeselare en Ieper. Verder vindt men nog enkele kleinere projecten her en der in het Vlaamse land. De grote

groep van de turbines bevindt zich dus ten noorden van de as Kortrijk-Gent-Antwerpen.

Onze conclusie is tot slot dat ook op land een aantal goede locaties mogelijk zijn zodat men zich zeker niet uitsluitend op projecten off shore moet concentreren.

4. Uiteenzetting door de heer Joris Everaert, bioloog op het Instituut voor Natuurbehoud

De heer Joris Everaert : Uit diverse studies blijkt dat windturbines onder bepaalde omstandigheden een gevaar kunnen betekenen voor vogels. Zij kunnen tegen de turbines vliegen of dermate verstoord worden dat ze gebieden met windturbines mijden. In dit kader werd door het Instituut van Natuurbehoud een project opgestart om de nodige beleidskennis op te bouwen. Het eerste project, dat liep van 2000 tot 2001, was in opdracht van de administratie Economie, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie. Er werd een beleidsondersteunende vogelatlas opgemaakt, waarin belangrijke concentratiegebieden en trekroutes werden aangeduid. Verder besteedde men aandacht aan beginnend onderzoek en adviesverlening. Het onderzoek maakt ons duidelijk dat het aantal slachtoffers sterk varieert van locatie tot locatie en van soort tot soort. Men kan spreken van 0 tot 125 slachtoffers per turbine per jaar. Een verstoring strekt zich uit over ongeveer 700 meter. Sinds begin 2002 gaat het onderzoek verder in het kader van een langetermijnproject, gericht op monitoring en adviesverlening.

De omzendbrief bevat een aantal randvoorwaarden. In de voorfase moet er onderzoek gebeuren naar het aanvarings- en verstoringgevaar. Vele projectontwikkelaars doen echter het benodigde onderzoek niet, en kijken enkel naar de aanwezigheid van officieel beschermde vogelsoorten. Cumulatieve effecten van meerdere projecten in de omgeving moeten eveneens worden bepaald. Men moet broedgebieden van beschermde en bedreigde vogelsoorten mijden. Dit moet ook uitgebreid worden naar belangrijke pleistergebieden en doortrekgebieden. Ook bevat de brief het voorzorgsprincipe en wordt er rekening gehouden met een aantal internationale richtlijnen.

Er wordt een buffer van 250 meter rond natuurgebieden voorgesteld, en een van 500 tot 700 meter rond specifiek beschermde gebieden of vogelsoorten. Deze beschermingsgebieden betreffen vooral vogelrichtlijngebieden, habitatrichtlijngebieden en andere specifiek beschermde gebieden. Niet enkel

officieel beschermde gebieden moeten geëvalueerd worden vooraleer windmolens worden geplaatst, maar ook andere gebieden die een belangrijke concentratie aan vogels hebben. De buffer van 500 tot 700 meter zorgt soms voor discussie. Wij gaan er van uit dat deze 700 meter moet bedragen, tenzij onderzoek kan aantonen dat dit niet het geval hoeft te zijn. Als we weten welke vogels er aanwezig zijn en welke verstoring zij ondervinden, kunnen wij vanuit ornithologisch standpunt een uitgebreid advies geven.

Internationale bepalingen stellen duidelijk dat er onderzoek moet gebeuren en dat windturbineprojecten niet kunnen doorgaan als er een kans bestaat op significante effecten. Vaak is het echter moeilijk te bepalen wat deze significante effecten inhouden. In Vlaanderen zijn officieel beschermde vogelrichtlijngebieden en habitatrichtlijngebieden afgeschermd van het plaatsen van windmolens. Er zijn echter ook gebieden die naast vogelrichtlijngebieden liggen die nog steeds belangrijk zijn. Ook zijn er gebieden die wel voldoen aan de criteria om afgebakend te worden als vogelrichtlijngebied maar nog niet als zodanig werden erkend.

Onlangs werd een resolutie van de Bonn-Conventie goedgekeurd over de windturbines. Ze vraagt de cumulatieve effecten te onderzoeken en het voorzorgsprincipe toe te passen. Als er duidelijke indicaties zijn over negatieve effecten, dienen die eerst onderzocht te worden. Een recent Bird Life rapport maakt daar ook melding van.

De beleidsondersteunende vogelatlas geeft een overzicht van de vogelrichtlijngebieden, natuurgebieden, concentratiegebieden, pleistergebieden, broedgebieden, slaapplaatsen en vliegbewegingen. Deze atlas is net zoals het Windplan Vlaanderen een beleidsondersteunend werkinstrument. Belangrijk is dat we niet altijd over voldoende gegevens beschikken. Dat betekent niet dat in die regio's zomaar windturbines geplaatst kunnen worden. Nader onderzoek blijft noodzakelijk.

In de winter strijkt een grote populatie eenden neer in de Gavers te Harelbeke. Daarom stellen we een veiligheidsbuffer van 500 meter rond de Gavers voor. In die zone is nader onderzoek nodig vooraleer windturbines geplaatst kunnen worden. Hetzelfde geldt voor de veiligheidsbuffer van twee kilometer rond slaapplaatsen. Op die manier maken we projectontwikkelaars gewoon duidelijk dat zeker een bijkomend advies moet ingewonnen worden.

Wij geven advies aan de provinciale diensten van AROHM, milieuvergunningen, afdeling Natuur, maar ook studie bureaus en andere. We gaan na of aan alle criteria wordt voldaan. We maken een afweging van alle mogelijke effecten. We proberen concentratiegebieden te vermijden.

We baseren ons advies steeds op de beschikbare gegevens. Als er geen belangrijk effect of een indicatie op een belangrijk effect is, geven we positief advies. Is dat wel het geval, dan gaan we na of nader onderzoek mogelijk is. Het gebeurt niet zo vaak dat wij een negatief advies geven. Zelfs bij een negatief advies, is bijkomend onderzoek mogelijk dat tot een positief advies kan leiden. De meeste van onze adviezen zijn positief. De categorie positief-negatief zijn gematigd positieve adviezen voorzien van aanbevelingen. De categorie negatief-positief vraagt meestal nader onderzoek.

Het grote probleem is dat projecten vaak lukraak worden voorgesteld omdat projectontwikkelaars onvoldoende onderzoek uitvoeren. Het is immers niet zo eenvoudig om alle nodige gegevens over vliegbewegingen en concentratiegebieden te verzamelen. Wij zijn uiteraard altijd bereid om die ter beschikking te stellen. Tijdens de voorbereidende fase verloopt de communicatie niet goed. Omdat wij in veel gevallen pas advies verlenen wanneer milieu- en bouwvergunningen worden aangevraagd, kunnen wij alleen maar positief of negatief adviseren. Een ander probleem is de grote aandacht voor industriegebieden. Ook daar moeten wij ons aan de richtlijnen en voorschriften houden. Door het grote aantal aanvragen hebben wij onvoldoende tijd en middelen om op alle risicolocaties een vooronderzoek uit te voeren waardoor we automatisch het voorzorgsprincipe inroepen als er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Er zijn onvoldoende duidelijke afwegingscriteria en er is geen visie op de cumulatieve effecten. Het aantal slachtoffers op één locatie kan niet-significant zijn. Het aantal slachtoffers op meerdere locaties samen kan wel significant zijn. Omdat het niet duidelijk is hoeveel windturbines er op langere termijn zullen komen, is het voor ons moeilijk om dat in te schatten.

Een goede locatiekeuze beperkt het aantal aanvaringsslachtoffers en de verstoring. Men dient altijd uit te gaan van een zo groot mogelijke regio. In overleg met alle betrokken instanties en belangengroepen kan men vervolgens zoekzones afbakenen. Dat zal leiden tot minder, maar wel grotere projecten. De overheid kan dat overleg sturen.

De afwegingscriteria moeten gebaseerd zijn op cumulatieve effecten. Wij begrijpen dat dergelijke criteria opstellen niet eenvoudig is.

Tot slot willen we nadrukkelijk waarschuwen voor de nadelige milieueffecten bij een massale toepassing van windenergie in Vlaanderen, zeker indien er niet genoeg rekening wordt gehouden met onze resterende landschaps- en natuurwaarden. Dergelijke beleidsbeslissingen zouden eigenlijk moeten gebaseerd zijn op een degelijke kosten-batenanalyse, waarbij de uiteindelijke voordelen van windenergie worden afgewogen tegenover de cumulatief negatieve effecten op fauna (vogels), landschap en mens.

5. Uiteenzetting door de heer Willy Labat, adjunct van de directeur, namens AMINAL, afdeling Milieuvergunningen

De heer Willy Labat, adjunct van de directeur, Afdeling Milieuvergunningen : Windturbines zijn vergunningsplichtige inrichtingen die vallen onder bijlage 1 van Vlarem I. Op dergelijke inrichtingen zijn de algemene en de sectorale voorwaarden uit Vlarem II van toepassing. Zo moet de exploitant gebruik maken van de best beschikbare techniek. De exploitant dient voorts de nodige maatregelen te nemen om de buurt niet te hinderen. De exploitant dient eveneens de nodige maatregelen te nemen om de buurt te beschermen tegen risico's voor en de gevolgen van accidentele gebeurtenissen eigen aan de aanwezigheid en uitbating van de inrichting. De exploitant heeft ook een informatieplicht. Daarnaast houden we ook rekening met de omzendbrief over het afwegingskader en randvoorwaarden voor de inplanting van windturbines. Ten slotte kunnen we bijzondere voorwaarden opleggen in de milieuvergunning.

De belangrijkste milieuaspecten zijn geluidshinder, slagschaduw, lichtreflectie, veiligheid en natuur. Vlarem II bepaalt dat op windturbines geen geluidsnormen van toepassing zijn. Er kunnen wel geluidsemissienormen opgelegd worden in functie van de omgeving. De rondzendbrief bevat evenmin duidelijke normen en geeft alleen maar enkele indicaties : het specifieke geluid van windturbines mag maximaal het achtergrondgeluid min 5 dB(A) bedragen. Het vermogen van de turbine bepaalt de minimumafstand tot de dichtstbijgelegen woningen. Die bedraagt 150 tot 250 meter. In de praktijk wordt geëvalueerd aan de hand van een geluidsstudie uitgevoerd door een erkend geluidskundige.

Een tweede milieuaspect is de slagschaduw. Dat is de voortdurend terugkomende schaduw van de draaiende wieken. In Vlaanderen bestaan er daarover geen normen. De Duitse normen stellen dat slagschaduw abnormaal hinderlijk wordt vanaf 30 uur per jaar of 30 minuten per dag. Bij de beoordeling van de aanvraag worden die normen gehanteerd en desnoods aan bijzondere voorwaarden gekoppeld.

De lichtreflectie of de weerkaatsingen van de zon op de draaiende rotorbladen vormt geen probleem als er aangepaste verven of materialen gebruikt worden. Indien nodig kunnen er in de milieuvergunning bijzondere voorwaarden opgelegd worden.

Een vierde milieuaspect is de veiligheid. In tegenstelling tot de overige milieuaspecten wordt in de circulaire slechts terloops over dit onderwerp gesproken. Ook in Vlarem II staan geen sectorale voorwaarden over de veiligheidsmaatregelen voor windturbines. Het risico in de nabijheid van windturbines is nochtans niet te verwaarlozen. Dat blijkt uit de veiligheidsstudies bij milieuaanvragen. De mogelijke ongevallen zijn onder meer het afbreken van een mast, gondel, rotor of wiek, ijsafzetting of blikseminslag.

Bij het opmaken van een veiligheidsstudie wordt voor elk van deze mogelijke ongevallen de ontstaanskans bepaald. Hieruit kan het direct individueel risico, het groepsrisico, het indirect risico en het individuele passantenrisico worden bepaald. In praktijk gebeurt de risico-evaluatie zoals bij gevaarlijke bedrijven. Daarbij wordt een individueel risico van 1.10^{-6} als maximum aanvaardbaar beschouwd op de grens van het industrieterrein. Toegepast op windturbines betekent dit dat zich binnen deze zone geen woningen mogen bevinden. Bij benadering is die contour gelijk aan een cirkel met een straal gelijk aan de lengte van mast en rotor samen of, afgerond, ca. 150 meter rond de turbine.

Het groepsrisico is meestal verwaarloosbaar omdat er weinig turbines ingeplant worden in de onmiddellijke omgeving van woonwijken. Het indirect risico is de kans dat een ongeval bij de windturbine gevolgen heeft voor een installatie in de omgeving. Bijvoorbeeld als een afgebroken rotor op een gastank valt, is er een groot ontplofingsgevaar. Het individuele passantenrisico wordt enkel bepaald langs drukke wegen en spoorwegen. Hiervoor zijn er geen Vlaamse normen. Bij de evaluatie gebruiken we dan ook de Nederlandse normen die een maximum risico van 2.10^{-3} toelaten.

Omdat er verschillende types van windturbines bestaan, elk met een eigen vermogen, rangsysteem, overbrenging, enzovoort, is het aangewezen om de risicocontouren per installatie te bepalen. In de circulaire is bepaald dat de exploitant over de nodige certificaten moet beschikken die aantonen dat de turbines aan de kwaliteitseisen voldoen. Ook een degelijk onderhoud onder toezicht van erkende deskundigen is noodzakelijk.

Een laatste milieuaspect, natuur, is voldoende toegelicht door voorgaande spreker.

Kortom, het vergunnen van een windturbine is een relatief jonge materie. De verschillende milieuaspecten, geluid, slagschaduw, lichtreflectie, veiligheid en natuur worden bij elke milieuvergunningaanvraag beoordeeld. Zowel de circulaire als Vlarem II bevatten onvolledige en vage voorwaarden. Een verduidelijking en aanvulling, gebaseerd op de praktijkervaringen, is aangewezen.

6. Slotconclusies door de heer Luc Peeters, voorzitter Interdepartementale Windwerkgroep en afdelingshoofd van de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie

De heer Luc Peeters : Ik zal nu een aantal knelpunten toelichten die vanuit de bevoegdheid Energie worden vastgesteld. De Windwerkgroep is gestart in december 2000. In 2001 waren er 4 vergaderingen met 3 projecten en 10 turbines ; in 2002 8 vergaderingen met 26 projecten en 74 turbines ; in 2003 zijn er al 2 vergaderingen met 11 projecten en 32 turbines geweest. Nu donderdag worden opnieuw 4 projecten met 13 turbines beoordeeld.

We stellen een aantal belemmeringen vast voor de projectontwikkelaars. Vooreerst worden zij gehinderd door het feit dat windturbines in agrarisch gebied niet mogelijk zijn en door de 50-procentregel. Het aantal voorgelegde projecten neemt dus stelselmatig toe. De werkgroep moest een aantal projecten negatief adviseren omwille van planologische onverenigbaarheden. Veel voorgestelde locaties bevinden zich in agrarisch gebied. De toepassing van de 50-procentregel is daarenboven niet evident.

Een tweede belemmering zijn de beperkingen op inplantingen van windturbines in industriegebieden. De meeste reeds opgerichte turbines bevinden zich in industriegebied. Een aantal projectvoorstellen werden ongunstig geadviseerd omdat ze de eigenheid van het industriegebied onvoldoende accentueerden. Ook omwille van veiligheidsaspecten,

afstand van woningen, zelfs van woningen in industriegebieden, en aanvaringsrisico's voor vogels werden ongunstige adviezen uitgebracht.

Vooraf dat laatste aspect vormt een wezenlijk probleem voor een aantal interessante locaties, onder meer in de havengebieden. Een nieuw windturbinepark op de westelijke havendam in Zeebrugge met 14 bijkomende turbines staat op de helling omwille van een discussie over verenigbaarheid met Europese habitat- en vogelrichtlijnen. Het project is gelegen in een grootschalig industriegebied en komt zowel ruimtelijk, landschappelijk als windtechnisch prioritair in aanmerking. De opmaak van het milieueffectenrapport (MER) zit momenteel in de eindfase.

Bij het MER voor de plaatsing van 11 turbines in het Kluizendonk in het Gentse havengebied zijn er eveneens een aantal risico's voor de aanwezige vogelpopulatie. In tegenstelling tot in de haven van Zeebrugge lijkt hier wel een consensus mogelijk. De 11 bijkomende turbines zijn de eerste fase van een plan voor het volledige havengebied, waarbij de inplanting van in totaal 35 windturbines realistisch wordt geacht. Het is nog onduidelijk of de uitbreiding geconfronteerd zal worden met beperkingen omwille van de aanwezige avifauna. Een project in de haven van Antwerpen voor de plaatsing van 36 turbines is recent aangekondigd. Het is onduidelijk of er hier problemen zullen zijn voor verstoring of aanvaring. Het MER is nog niet opgestart. Met die projecten zou jaarlijks 350 giga wattuur aan groene stroom worden geproduceerd. Dat is bijna 60 procent van de prognose voor windenergie op land. Aldus zou de ruimtelijke druk voor het realiseren van kleinschalige projecten over gans Vlaanderen grotendeels kunnen worden vermeden.

Projecten zijn ook vaak ruimtelijk ondoordacht. We stellen vast dat er vaak onvoldoende rekening gehouden wordt met de afwegingselementen van de circulaire. De voorstellen houden er onvoldoende rekening mee dat turbines best gekoppeld worden aan bestaande ruimtebepalende elementen. Projectontwikkelaars fixeren zich meestal op een bepaald gunstig aspect van een locatie. Ze maken al een aantal kosten en weigeren er rekening mee te houden dat het project niet vergunbaar is. Veel projecten worden aan ons voorgelegd terwijl het van in het begin duidelijk is dat een vergunning niet kan afgeleverd worden.

Lokale besturen beschikken over een beperkte kennis van het planningsproces. Er moet voldoende maatschappelijke steun zijn om windturbines

meer kans te geven. Initiatieven geïnitieerd door lokale organisaties of besturen dragen daartoe bij. Lokale besturen beschikken over het algemeen over te weinig knowhow om windturbineprojecten op te starten.

Er doen nog een heleboel vooroordelen over windenergie de ronde. Er is daarenboven gebrek aan communicatie met de omwonenden van een mogelijke projectlocatie. Burgers moeten op een objectieve manier geïnformeerd worden.

De Interdepartementale Windwerkgroep heeft een beperkte slagkracht. Ook voor de overheid zijn windturbines vrij nieuw en wordt dikwijls het voorzorgsprincipe gehanteerd om precedenten te vermijden. Meer ervaring zal tot verfijning van de criteria moeten leiden. De beperkte slagkracht van de werkgroep is ook te wijten aan het feit dat wij slechts een deeladvies verstrekken in de vergunningsprocedure. Zelfs als wij een compromis vinden tussen de verschillende beleidsdomeinen, weigert de bevoegde overheid soms een vergunning. Een positief advies van onze werkgroep is geen garantie voor succes.

De werkgroep heeft reeds volgende dossiers behandeld in 2003. Drie turbines in Hamme, 2 in industriegebied werden positief beoordeeld, 1 negatief omwille van de bestemming, agrarisch gebied. Een aanvraag voor 2 turbines in een ontginningsgebied in Diksmuide wordt verder onderzocht omwille van vogels en ruimtelijke en landschappelijke inpasbaarheid. In Meer zijn er 6 turbines in RUP-gebied gepland waarvoor wij bijkomende informatie nodig hebben die de overeenstemming met dat uitvoeringsplan aantoont. In Ieper zijn er twee turbines in agrarisch gebied negatief geadviseerd omwille van de bestemming van het gebied. Twee turbines in een industriegebied in Izegem zijn positief geadviseerd. De voorgestelde turbines in Stabroek werden negatief geadviseerd omwille van de bestemming. In Oostkamp zijn de turbines positief geadviseerd met een voorbehoud voor landschappelijke inpasbaarheid. In Kortrijk waren er aanvragen voor twee turbines in bosgebied waarvoor bijkomende informatie nodig is. Over de turbines in Izegem is er een verdeeld advies verstrekt. In Lillo zijn de turbines positief geadviseerd en de turbines gepland in Menen zijn in beraad. De turbines in het industriegebied in Laakdal kregen een positief advies.

We stellen voor om de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen te intensifiëren om meer projecten in agrarische gebieden mogelijk te maken. Er bestaat reeds een RUP, namelijk van Meer-Hoog-

straten en tegen het einde van het jaar zullen er nog drie bijkomende RUP's zijn.

Een tweede voorstel is het schrappen van de beperkende voorwaarden voor de inplanting van windturbines op industrieterreinen. Vooral voor havengebieden zou er een zekere goodwill moeten zijn. Dat zal immers de ruimtelijke druk in de rest van Vlaanderen beperken. Er zijn ook een aantal verduidelijkingen nodig aan de circulaire, vooral over de geluidsnormen. Er wordt best afgestapt van de afstandsregels. De aanvaardbaarheid moet afgewogen worden op basis van een geluidsstudie. Bij woningen in industriegebied moet een hogere geluidslast mogelijk zijn dan in woongebieden. Er moet vermeden worden dat de aanwezigheid van alleenstaande of een beperkt aantal woningen de realisatie van grote projecten hypothekeert. Ook de 50-procentregel is voor geen enkel landbouwbedrijf haalbaar en kan dus beter geschrapt worden. De bepalingen over de bebakeningen moeten geactualiseerd worden en de buffergebieden moeten in aanmerking genomen worden.

Verder zou een Task Force Wind kunnen geïnstalleerd worden om te helpen het beleidstekort in te vullen. Er zou een beperkt team van experts kunnen aangeworven worden om de lokale besturen bij te staan bij de uitwerking van windturbineprojecten. Een multidisciplinaire Task Force zou ook de contacten tussen de aanvragers en de overheid kunnen bevorderen in de vorm van een éénloket-systeem.

Tevens zou, bijvoorbeeld door mediacampagnes, de overheidscommunicatie over het maatschappelijk belang van hernieuwbare energie kunnen geïntensifieerd worden en zouden de windcoöperaties kunnen ondersteund worden bij de uitbouw van hun activiteiten.

7. Vragenronde aan het panel

De heer Pieter Huybrechts : Hoe staat het met de positieve anticipatie ? Met andere woorden : in hoeverre mag de Vlaamse regering afwijken van de voorschriften van het BPA of van de RUP ? De circulaire is hierover niet duidelijk.

Windturbines mogen meestal niet in kwetsbare gebieden gebouwd worden. Wat wordt hier meestal mee bedoeld ? Ik heb het gevoel dat men soepeler is met de bouw van windturbines dan van weekendhuisjes.

De heer Eloi Glorieux : In agrarisch gebied kunnen turbines enkel als 50 procent van de productie door het landbouwbedrijf zelf wordt gebruikt. Dit is een groot verschil met de ons omringende landen, waar de boeren echt vragende partij zijn omdat ze er inkomsten aan overhouden. De vijftigprocentregel is er ook niet van kracht. Waarom houdt Vlaanderen daar zo'n erg andere regelgeving aan ?

Ik ben enigszins ontdaan over het feit dat in 2003 slechts 0,7 procent van de elektriciteitsproductie uit windenergie wordt gehaald, terwijl de oorspronkelijke doelstelling 3 procent was voor het eind van 2004. Zij is nu reeds teruggeschroefd naar 2 procent, maar dan nog : welke plannen heeft men om die 2 procent alsnog te halen ?

Heel uitdrukkelijk kwam aan bod dat maatschappelijke aanvaarding belangrijk is. Uit recente enquêtes blijkt dat de Vlamingen die windmolenparken wel zien zitten. Waar de turbines reeds ingeplant zijn, komt er ook weinig of geen kritiek van de omwonenden. Hoe schatten jullie de publieke opinie in en waarom zijn er zo'n grote aanvaringen bij het opzetten van de plannen ? Vanwaar het onevenwicht tussen de kritiek bij het plannen en na realisatie ?

“Windmolens zijn vleesmolens van vogels”, is een veelgehoorde kritiek. Studies van de Vereniging van Natuurbehoud tonen aan dat een lijnopstelling (voor de vogels de meest gunstige opstelling) van 1 km even schadelijk is voor vogels als 1 km autoweg of 1 km hoogspanningskabels. In hoeverre werd hier vroeger rekening mee gehouden, en hoe staat het met de consultatie van de administratie ter zake bij de bouw van autowegen ?

De algemene doelstelling is te streven naar bundeling, dus naar grote projecten. Welke kans maken kleine projecten dan nog, en welke rol kunnen zij vervullen ?

Er wordt veel gepraat over de RUP's. Is het niet belangrijk ook gemeentelijke RUP's op te starten, met het oog op het geven van rechtszekerheid, reeds bij de aanvraag ?

Als men nabij Vaals op het drielandenpunt op de uitkijktoren staat ziet men in Duitsland 12 turbines en in Nederland 3 solitaires staan. In België staat niets van die aard. Hoe komt dat ?

Er werd vaak geopperd dat een kosten-batenanalyse zeer zinvol is. Wordt deze ook systematisch uit-

gevoerd bij andere industriële activiteiten, of doet men dit enkel voor de windturbines ?

Bij de risico-inschatting haalt men een maximum van tien tot de min zesde macht aan voor individuen. Het officiële risicocijfer voor kerncentrales ligt lager. Hebt u enig idee hoe dat komt ? Het risico dat er een wiek van zo'n molen valt lijkt me even groot als het risico dat een kerktoeren omvalt. Die kerktoeren staat dan nog midden in een dorpskern, wat het risico voor de omwonenden uiteraard verhoogt. Mag ik uw commentaar hierop ?

Het is een belangrijke conclusie dat de rondzendbrief onvolledig en vaag is. Misschien kan het Vlaams Parlement voorstellen formuleren om hieraan iets te doen. Hetzelfde geldt voor Vlarem II.

Bij de door de heer Peeters opgesomde knelpunten sluit ik me volledig aan : de aangewezen uitbreiding van het agrarische gebied, het opheffen van de beperkingen in industriegebieden en de beperkte kennis van de planningsprocessen bij bepaalde besturen. Geldt de afstandsregel bijvoorbeeld ook voor zonevreemde woningen ?

Wat wordt eigenlijk bedoeld met de beperkte slagkracht van de Interdepartementale Windwerkgroep ? Wie geeft het definitieve advies ? De regering of bepaalde kabinetten ? Worden de negatieve adviezen van de werkgroep vaak omgezet in positieve adviezen, of andersom ?

De door de heer Peeters naar voren geschoven oplossingen vormen alvast een goede richtlijn : het gebruik van RUP's, het schrappen van beperkende voorwaarden voor industrieterreinen, het gebruik van de havengebieden, de verduidelijking van de rondzendbrief, het helpen van lokale besturen en het steunen van de windcoöperaties. Is dit laatste echter niet in tegenspraak met de stelling dat de voorkeur moet worden gegeven aan clusters en grootschalige parken van windturbines ?

Mevrouw Marleen Van den Eynde : Ik zie niet in waarom de voorwaarden moeten worden versoepeld. De voorwaarden worden net opgelegd om wildgroei tegen te gaan en om ervoor te zorgen dat de veiligheid van de burger gegarandeerd blijft. Regels zijn regels en ook de overheid moet die volgen. Het is toch geen goed signaal dat de overheid de regelgeving ontduikt via RUP's als haar dat goed uitkomt ?

De heer Jan Verfaillie : Niemand is tegen duurzame vormen van energiewinning. De weigerachtige houding van de lokale besturen kan volgens mij

worden verklaard door de grote onduidelijkheid die er heerst en door het feit dat zij overstelpt worden met aanvragen voor windturbineparken. Soms worden zij zelfs onder druk gezet om bepaalde projecten wel en andere niet te steunen. Als de lokale besturen de garantie zouden krijgen dat zij hun medewerking verlenen aan één gecoördineerd project, zou hun bereidwilligheid veel groter zijn.

De heer Luc Peeters : In een advies over een project in Oostkamp heeft de Windwerkgroep al duidelijk gemaakt dat het project in kwestie het enige project zou zijn in het gebied. Dergelijke afspraken behoren dus zeker tot de mogelijkheden, bijvoorbeeld met de opmaak van een RUP waarin uitdrukkelijk wordt gestipuleerd dat de gemeente slechts één windturbinepark zal krijgen.

De huidige rondzendbrief moet voor een aantal aspecten worden verduidelijkt. Wij worden geconfronteerd met goede dossiers die worden gehypothecerd door de onduidelijke bepalingen van de rondzendbrief. Het is niet de bedoeling om de regelgeving te versoepelen, maar wel om die te verduidelijken.

De heer Luc Goedertier : Goede projecten kunnen bijvoorbeeld niet worden uitgevoerd door de aanwezigheid van bedrijfswoningen in industriegebieden. Daar willen we iets aan doen. We pleiten niet voor de invoering van nieuwe uitzonderingen.

De heer Luc Peeters : De rondzendbrief heeft geen decretale of reglementaire kracht, maar is er alleen gekomen om meer duidelijkheid te scheppen. En nu blijkt dat een verdere verfijning zich opdringt.

Er is de laatste jaren al veel gebeurd. De instrumenten om de doelstellingen te behalen, bestaan. Het beleidstekort is niet enorm groot. De doelstellingen zijn haalbaar indien de sector de inspanningen blijft intensifiëren. Er staan inmiddels 60 van de 200 geplande windturbines op land. Dat betekent dat er tegen 2010 nog ongeveer 18 per jaar moeten bijgebouwd worden. In de periode 2001-2002 werd dat gemiddelde bijna bereikt met 32 realisaties. Dit jaar zijn er al 4 in gebruik genomen en 7 vergund. Wellicht zal in 2003-2004 het gemiddelde gehaald worden. Gelet op de recente dossiers die aan de Windwerkgroep werden voorgelegd, mag men zelfs uitgaan van een overschrijding.

Bij de genoemde instrumenten spelen de groenestroomcertificaten een cruciale rol. Binnenkort weten we wie welke boetes moet betalen en hoe de sector hierop zal reageren.

De heer Eloi Glorieux : Ook het streefdoel van 2004 wordt dus gehaald ?

De heer Luc Peeters : Alleen de realisering van een offshorepark, waar we op gerekend hadden tegen medio 2004, zorgt voor een probleem met de timing.

De maatschappelijke aanvaarding is over het algemeen goed. De gemeentelijke openbare onderzoeken leveren niet veel opmerkingen op, al is er altijd wel iemand die bezwaar maakt tegen de inplanting. Dat heeft te maken met een gebrek aan vertrouwdsheid. Men weet onvoldoende wat windturbines precies betekenen voor de omgeving. In Nederland en Duitsland heeft men meer ervaring en is er daardoor minder weerstand.

Wat de agrarische gebieden betreft, staat Ruimtelijke Ordening over het algemeen niet weigerachtig tegenover de inplanting van windturbineparken. Wel mag de inplanting niet lukraak gebeuren. Men eist een planmatige aanpak.

De heer Joris Everaert : De getallen over getroffen dieren zijn gemiddelden. Men moet dat per locatie bekijken. Sommige soorten zijn ook zeldzamer dan andere. Er is bovendien een cumulatief effect : dit komt er weer eens bij. Men stelt bijvoorbeeld vast dat overwinterende ganzen meer verstoring ondergaan van windturbines dan van een drukke auto-weg.

De heer Eloi Glorieux : Werd jullie advies ook gevraagd bij het plan om de autosnelweg doorheen de West-Vlaamse Moeren door te trekken ? Of speelt daar geen cumulatief effect ?

De heer Joris Everaert : Meestal wordt bij dergelijke projecten het advies van de afdeling Natuur gevraagd. Sinds men weet dat wij met een specifiek vogelproject bezig zijn, worden wij wel voor dergelijke dingen gevraagd.

De heer Luc Goedertier : De afdeling Natuur moet zelf met haar diensten contact opnemen. Men kan geen specifieke adviesregeling per soort inbouwen. Ook in de sector Monumenten en Landschappen bestaan verschillende vakgebieden.

Mevrouw Karien Loontjes : Het decreet laat de vergunningverlenende overheid toe om positief te anticiperen bij ontwerpen van nieuwe uitvoeringsplannen als het gaat om gebieden met een industriële bestemming, gemeenschapsvoorzieningen of specifiek in een overgangslijst opgenomen bestemmingen. Zij beschikt dus over een discretionaire

bevoegdheid. Wel is zij gehouden aan de principes van behoorlijk bestuur, wat in dit geval vooral de motiveringsplicht met zich meebrengt.

De heer Pieter Huybrechts : Werd het begrip ruimtelijke draagkracht al duidelijk omschreven ? Wat is dat nu juist ?

Mevrouw Karien Loontjes : Ruimtelijke draagkracht is en blijft een vaag juridisch begrip. De overheid vult dat discretionair in.

De heer Luc Peeters : Wij hebben nog nooit op vraag van een minister of een kabinet een advies dat in consensus werd voorbereid, moeten aanpassen. Wel kan de vergunningverlenende overheid een advies naast zich neerleggen.

De heer Luc Goedertier : Uiteindelijk komen er op het bureau van de gemachtigde stedenbouwkundige ambtenaar een heleboel adviezen terecht. Het kan dus gebeuren dat hij tot de afweging komt dat hij ondanks een aantal positieve adviezen toch tot een negatief oordeel komt.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : Dit probleem is algemeen. Het is hoog tijd dat we tot een systeem komen waarin vergunningen gegeven worden die in overeenstemming zijn met alle adviezen. De ruimtelijke uitvoeringsplannen kunnen een genuanceerde inhoud hebben.

De heer Eloi Glorieux : De afdeling Natuur geeft in 9 procent van de gevallen een negatief advies. Hoeveel is dat bij AROHM ? Zijn daarover cijfers beschikbaar ?

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : De cijfers zullen als bijlage van het verslag worden opgenomen.

8. Uiteenzetting door mevrouw Marleen De Roye, ODE-Vlaanderen, namens het Windplatform

Mevrouw Marleen De Roye : Ik vertegenwoordig de werkgroep vergunningen in het Windplatform. In Vlaanderen werden in 2001, 29 windturbines opgericht, meer dan een verdubbeling van het tot dan toe geïnstalleerde vermogen. In 2002 werden slechts drie turbines gebouwd. Dit jaar zijn tot nog toe vier turbines opgericht en wordt de bouw van nog zeven bijkomende turbines verwacht. In 2002 stond de windenergie in voor een productie van 56.267 MWh elektriciteit op jaarbasis. Dat is zeer weinig in vergelijking met de ons omringende lan-

den : België staat op de tweede laatste plaats wat betreft het geïnstalleerd vermogen per inwoner.

De Vlaamse overheid heeft een productie uit groene stroom van een goede 2000 GWh tegen 2004 als doelstelling gesteld. De productie van windenergie uit groene stroom bedroeg in 2002 56 GWh en windenergie was verantwoordelijk voor 26 procent van de groenestroomcertificaten. We kunnen dus onmogelijk de doelstelling voor 2004 halen.

Om aan die doelstellingen te voldoen, hebben projectontwikkelaars vergunningsaanvragen ingediend maar er zijn er heel weinig toegekend. Mede daarom is op initiatief van en gecoördineerd door ODE-Vlaanderen het Windplatform opgericht. Het is zo ruim mogelijk samengesteld : uit projectontwikkelaars, elektriciteitsproducenten, coöperaties, studiebureaus, overheidsinstellingen, milieubewegingen en onderzoeksinstituten. Binnen het Windplatform werd de werkgroep vergunningen opgericht. Die heeft een document (zie bijlage) opgesteld met een analyse van de huidige belemmeringen voor de inplanting van windturbines en met een aantal voorstellen om die belemmeringen weg te werken.

De belemmeringen vinden wij vooral in de omzendbrief, in de beoordeling van projecten en in de planning. Wat de omzendbrief betreft, hebben we opmerkingen op een zevental thema's. Het Windplan is een beleidsondersteunende studie, die ook gebruikt wordt bij het zoeken naar geschikte locaties. De omzendbrief heeft daarentegen ook juridische kracht.

Volgens de omzendbrief geldt een afstandsregel tot woningen van 150 meter als het een windturbine van 600 kW betreft, voor een turbine met een vermogen van 1500 kW geldt een afstandsregel van 250 meter, wegens de geluidsimpact. Deze regel is echter achterhaald : moderne windturbines, met een vermogen van 2 MW, hebben vaak een lagere geluidsproductie dan turbines van 600 kW. Deze regel geldt bovendien ten opzichte van elke individuele woning : zonevreemde woningen, leegstaande woningen, woningen in industriegebied. Eén woning kan dus een groot gebied hypothekeren voor de inplanting van windturbines.

We stellen voor dat de afstandsregel wordt aangepast, dat er een minimumafstand gelijk moet zijn aan de tiphoogte van de turbine – dat is de ashoogte plus de wieklengte – maar dan wel gekoppeld aan milieutechnische criteria, wat betreft slagschaduw, geluidsproductie en veiligheid. Voor woningen in industriegebieden vragen we dat de afstand de

rotordiameter wordt, indien nodig gekoppeld aan een veiligheidsstudie.

Wat geluidsimpact betreft, stelt de omzendbrief dat Vlareem hier niet geldt. Hier wordt LA95 min 5dB(A) opgelegd, gekoppeld aan een afstandsregel. Die afstandsregel komt echter niet overeen met de geluidsproductie. Bovendien gebeuren geluidsmetingen van achtergrondgeluid bij een windsnelheid van maximum 5 meter per seconde, terwijl de geluidsproductie bij een windturbine wordt gemeten bij een windsnelheid van 8 meter per seconde, wanneer het achtergrondgeluid beduidend hoger is. Er wordt dus gewerkt met twee maten en twee gewichten. De regel LA95 min 5dB(A) is overigens voor geen enkele windturbine haalbaar. Voor windturbines in industriegebieden gelden bovendien strengere regels dan voor industriële installaties, door het niet toepassen van Vlareem. Zo gelden strengere regels ten opzichte van woningen die in een buffer liggen van 500 meter rond het industriegebied.

We stellen dan ook voor dat Vlareem zou toegepast worden voor alle turbines in industriegebied en ook voor turbines gelegen in ruimtelijke uitvoeringsplannen opgemaakt voor de inplanting van windturbines. Voor de bepaling van overschrijding van achtergrondgeluid moet de WindNormCurve worden gebruikt, zoals in Nederland. Een beperkte overschrijding moet bovendien mogelijk zijn, bijvoorbeeld voor windturbines langs autosnelwegen, op de stilste uren van de nacht.

Wat natuur betreft, geldt een bufferzone van 250 meter rond natuurgebieden of van 500 tot 700 meter voor specifieke gebieden. Die regel geldt voor elk natuurgebied en er zijn er veel versnipperd in Vlaanderen. Precies die kleine natuurgebieden hebben echter weinig waarde op het vlak van vogels. De afstandsregel geldt hier tot het rotorblad, waar alle andere afstandsregels gelden tot de as van de turbine. Bovendien is hij volgens de rondzendbrief niet indicatief maar wordt hij absoluut gehanteerd. Hij houdt ook geen rekening met bestaande infrastructuur.

We stellen voor dat de afstandsregels rond kleinere natuurgebieden wegvallen, maar alleen wanneer die geen belangrijke ornithologische waarde hebben. Hetzelfde geldt voor de afstandsregel over industriegebieden, terreinen van openbaar nut, dienstverleningsgebieden en RUP's. De vogelatlas kan gebruikt worden als beoordelingsinstrument voor de individuele projecten. Waar de afstandsregel van kracht is, moet hij gelden tot de as van de

turbine. Hij is enkel richtinggevend en moet ook zo geïnterpreteerd worden.

De omzendbrief zegt weinig over slagschaduw en ijsafzetting. We wensen ook hierover een regeling. Ijsafzetting maakt deel uit van de milieunota. Windturbines moeten, afhankelijk van de inplanting, uitgerust worden met een ijsdetectiesysteem. Een veiligheidsnota is noodzakelijk voor industriegebieden en voor windturbines ingeplant op minder dan ashoogte van industriegebieden of lijninfrastructuur. Wat betreft slagschaduw, stellen we voor de regels van de Waalse omzendbrief te volgen : dertig uur effectieve hinder op jaarbasis is aanvaardbaar. De uitbater moet de nodige maatregelen tegen een mogelijke overschrijding nemen.

Windturbines kunnen ingeplant worden in industriegebieden, terreinen van openbaar nut en dienstverleningsgebieden. Industriegebieden liggen versnipperd in het landschap, terwijl juist de clustervorming één van de elementen is bij de beoordeling van projecten van windenergie. In industriegebieden is er weinig plaats over voor de inplanting van windturbines. Bovendien is bij eigendoms-overdracht bodemonderzoek nodig, voor het volledige kadastrale perceel en niet enkel voor het deel waar de windturbine komt, met een mogelijke milieusanering voor het volledige perceel tot gevolg. Een aantal klassieke BPA's sluiten de bouw van windturbines in industriegebieden uit wegens de geldende bouwhoogtes.

Volgens ons moeten de bufferzones van 250 meter rond de industriegebieden prioritair in aanmerking komen voor de inplanting van windturbines. Er moet een versnelde opmaak komen van RUP's in agrarisch gebied en de inplanting van windturbines moet tot de uitzonderingsmogelijkheden binnen het afvalstoffendecreet horen, waardoor bodemonderzoek en eventuele sanering voor het volledige perceel niet meer nodig is.

Wat de inplanting in agrarisch gebied betreft : op basis van de vijftig-procentregel is nog geen enkele vergunning afgeleverd. De regel is ook moeilijk toepasbaar en controleerbaar. Hij zou kunnen leiden tot de inplanting van kleine windturbines, afhankelijk van de energievraag van het landbouwbedrijf, terwijl er op die plaats misschien wel grote turbines inpasbaar zijn. Wanneer men grotere turbines wil bouwen voor een samenwerkingsverband van landbouwbedrijven, worden bovendien ook vergunningen geweigerd. We willen een versnelde opmaak van gewestelijke, provinciale en gemeentelijke RUP's om de windturbines ook in agrarisch gebied mogelijk te maken.

Er zijn ook belemmeringen op het vlak van de beoordeling van de projecten inzake coherentie en luchtvaart. Bij de beoordeling van de projecten ontbreken coherentie en uniformiteit tussen de verschillende administraties en beslissingsniveaus. Zo wordt in bepaalde provincies bijvoorbeeld een geluids- en veiligheidsstudie gevraagd terwijl dat in een andere provincie niet hoeft. Bij de beoordeling van een milieuaanvraag worden soms stedenbouwkundige argumenten aangehaald. Voor de stedenbouwkundige vergunning is er geen bindende termijn. Dat wil zeggen dat dossiers soms heel lang blijven liggen. Bij weigering is er ook geen beroep mogelijk.

We stellen voor dat de milieuvergunningsaanvraag en de stedenbouwkundige aanvraag samen worden gebracht in één dossier en dat één loket alle dossiers behandelt voor projecten groter dan 500 kilowatt. Er moet een mogelijkheid zijn tot beroep en er moet een maximumtermijn worden opgesteld voor de beoordeling van het totale dossier.

Verder zijn er in Vlaanderen heel wat luchthavens, militaire en privé-luchtvaartterreinen. Die hypothekeren een groot deel van Vlaanderen voor de inplanting van windturbines. Waar windturbines wel kunnen, wordt soms bebakening voorgeschreven maar die bebakening vormt een beoordelingsargument voor de projecten. Zo stelt het Instituut voor Natuurbehoud dat nachtbebakening een verhoogde kans heeft op aanvaring van vogels. De afdeling Monumenten en Landschappen (AROHM) stelt dat bebakening visuele hinder veroorzaakt.

We stellen voor dat de bebakening geen ruimtelijk en landschappelijk beoordelingsargument mag zijn voor een project. We begrijpen evenwel dat bebakening weerstand kan opwekken zowel tegen windturbines als tegen windenergie. Daarom stellen we voor dat het volgende maximum visueel aanvaardbaar is : een dubbele rode markering op de toppen van de wieken ; een rood licht op de gondel en een witte lichtflits op de gondel overdag. Als vanwege de veiligheid meer bebakening is vereist, dient men zich af te vragen of men op die locaties wel windturbines moet inplanten. Dan moet er wel plaats worden vrijgemaakt voor de inplanting van windturbines op andere locaties.

Verder zijn er heel wat belemmeringen wat betreft de planning. Wat betreft de planning in industriegebied, is er de rol van de intercommunales, die terreinen kunnen onteigenen en industrieparken inrichten en dat ook in functie van een windturbineproject. Slechts enkele intercommunales maken gebruik van die mogelijkheid. Dan is er de rol van de

gewestelijke, gemeentelijke en provinciale overheid. Ze moeten de ruimtelijke uitvoeringsplannen opstellen voor de inplanting van windturbines. Tot nogtoe is er slechts één RUP goedgekeurd en zijn er twee RUP's in procedure. Er zijn noch gemeentelijke noch provinciale RUP's. Verder is de procedure bij de opmaak van gewestelijke RUP's heel onduidelijk. Heel wat projectontwikkelaars hebben aanvragen ingediend voor gebieden die zonder RUP's niet vergunbaar zijn in de hoop dat op basis van hun project voor dit gebied een RUP zou worden opgemaakt. Men heeft er geen zicht op als dit al dan niet zal gebeuren.

Dan is er nog het bevoegdheidsgebied. Gemeenten zijn bevoegd voor drie turbines ; het gewest is bevoegd vanaf 10 megawatt en de bevoegdheid van de provincie ligt daar tussenin. Vermits het vermogen van turbines steeds groter wordt, wordt het bevoegdheidsgebied van de provincie heel klein. Veel gemeenten hebben al een ruimtelijk structuurplan waarin er geen plaats is en ook geen plaats kan worden gemaakt voor windturbines. Ten slotte hebben gemeenten geen baat bij de opstelling van RUP's. Dat kost veel tijd, geld en men stuit mogelijk op weerstand.

We stellen voor dat er voor de opstelling van gewestelijke RUP's een kandidaatstelling komt langs de Windwerkgroep. Dat wil zeggen dat men bij de Windwerkgroep projecten kan indienen. Binnen een termijn van twee maanden geeft die werkgroep uitsluitsel of het gebied in aanmerking komt voor de opstelling van een RUP. Als dat advies positief is, wordt er binnen zes maanden gestart met de opmaak van het RUP. Voor de provinciale RUP's stellen we voor dat het bevoegdheidsgebied wordt herverdeeld, maar voor alle RUP's dient er een financiële stimulering te komen voor zowel de provincie, het gewest als de gemeente voor het opstellen van RUP's. Als een lagere overheid zijn verantwoordelijkheid niet neemt, kan een hogere overheid die overnemen. Als er in een gemeente bijvoorbeeld een ideale locatie is voor de oprichting van drie windturbines en de gemeente maakt daarvan geen RUP op, kan het gewest die taak overnemen. Onze belangrijkste vraag is dat er voldoende RUP's worden opgemaakt om de doelstelling voor groene stroom te kunnen realiseren.

Ondanks het grote aantal ingediende projecten worden zeer weinig vergunningen toegekend. Vlaanderen blijft daarbij ver verwijderd van de Vlaamse doelstellingen voor 2004. De belangrijkste oorzaken zijn te vinden in de onvolmaaktheden van de circulaire, het gebrek aan coherentie in de beoordeling van de projecten en het beperkte aan-

tal RUP's. Zowel bij de planning, de beoordeling als in de omzendbrief domineren de strikte regels. Wat ontbreekt, is een algemene maatschappelijke afweging van windenergie en windenergieprojecten. We hopen dat er rekening zal worden gehouden met onze voorstellen. Het Windplatform en de werkgroep Vergunningen staan open voor overleg ter zake.

Een aantal specialisten zal op de vragen antwoorden. Luc Dewilde was vroeger werkzaam bij de VUB en nu bij het studiebureau 3E, een onafhankelijk studiebureau dat vrij veel betrokken is bij de projectfase 'visibility studies for windenergyprojects'. Chris Derde is bestuurder van de Wase Wind, een coöperatieve die in het Waasland windenergieprojecten wil ontwikkelen. Als bestuurder van ODE-Vlaanderen is hij mede-initiatiefnemer van het Windplatform. Frank Schoonacker is werkzaam bij SPE, een publieke elektriciteitsproducent die ongeveer tien procent van de Belgische elektriciteitsmarkt vertegenwoordigt. Op het vlak van hernieuwbare energie is men als projectontwikkelaar betrokken partij. Frederik De Smet is afgevaardigd beheerder van het studiebureau Westwind NV, dat drie jaar actief is op de Vlaamse markt met het studie- en projectontwikkelingswerk in het kader van windenergie. Dave Vercruysse werkt bij Aspiravi en is sinds 1999 voltijds betrokken bij windenergie. Wim Maris is medewerker van de Coöperatie Beauvent, die zich vooral in de Westhoek situeert en probeert om energie te besparen.

9. Vragenronde aan het panel

De heer Jean Geraerts : Ik zou graag de verdeling willen kennen tussen Vlaanderen en Wallonië wat de inplanting van windmolens betreft. Zijn de windmolens verdeeld over heel België of situeren ze zich vooral in Vlaanderen ?

Ik heb ook twijfels op technisch gebied. In een uitgave van ODE staat dat men in Hasselt een windturbine van 400 kilowatt heeft gezet, maar het theoretische vermogen bedraagt 2,604 miljoen kilowatt. Het rendement van dergelijke windmolens zou een zesde zijn; dat is 15 procent. Gaat men windmolens op die manier promoten om aan die vereiste van 3 procent te voldoen ? Moet men niet ergens anders groene stroom gaan zoeken ?

Men stelt dat er in industriegebieden windmolens moeten worden gezet. Bedrijfsleiders zeggen dat ze dergelijk grote subsidies krijgen van de stroomleveranciers (vermindering op het stroomgebruik in

het bedrijf) dat ze niet kunnen weigeren om een windturbine te plaatsen, hoewel ze daarvan geen voorstander zijn. Dat is een abnormale redenering. Men moet ook naar andere zaken kijken. Men kan de beperkte oppervlakte van Vlaanderen niet volzetten met windmolens. Is dat rendabel ? Is het geen modeverschijnsel om aan de vereiste van 2 procent te voldoen (3 procent lijkt niet haalbaar) ?

De heer Eloi Glorieux : Een klassieke elektriciteitscentrale heeft geen rendement van 80 procent, zoals de heer Geraerts zopas zegde, maar wel van 30 tot 35 procent. De meest performante klassieke centrales hebben een rendement van 55 tot 60 procent.

Ik stel voor dat de collega's nu een voorstel uitwerken om deze interessante informatie om te zetten in concrete initiatieven. Zo kunnen we de noodzakelijke voorwaarden creëren voor het behalen van de doelstellingen.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : Hier was sprake van de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen voor de plaatsing van windturbines. Een maatschappelijk draagvlak voor het plaatsen van windturbines is noodzakelijk. Daarom kunnen ruimtelijke uitvoeringsplannen op gewestelijk niveau moeilijk georganiseerd worden zonder samenspraak met de gemeenten. Verder lijkt de strikte toepassing van het bodemsaneringsdecreet me duur en overdreven.

De heer Jan Verfaillie : Men heeft hier gepleit voor het bouwen van windmolens op industriezones. Ik denk dat dit niet haalbaar is. Industriegrond is in Vlaanderen zeer schaars. Tot enkele jaren geleden was de vraag zeer groot. Nu streeft de Vlaamse overheid naar een verdichting van de industriebouw. Daardoor is er op de industriegebieden geen of bijna geen plaats meer over om andere zaken in te planten.

Ik wil ook een oproep lanceren tot de vertegenwoordigers van de verschillende maatschappijen die windmolens plaatsen om te stoppen met het politieke opbod naar de lokale besturen. De lokale besturen zijn bereid om actief mee te werken aan de realisatie van projecten voor windturbines. Ze willen echter vooraf weten waar ze zullen uitkomen.

De heer Johan Malcorps : Als windturbines hinderlijke inrichtingen zijn – en dat is tot op zekere hoogte het geval – moeten ze ook binnen Vlarem worden ingedeeld. Op dit ogenblik zijn er binnen Vlarem geen regels voor de geluidsoverlast van

windturbines. Men past dan maar de regels toe van andere hinderlijke inrichtingen die wel ingedeeld zijn. Hetzelfde geldt voor de afstandsregels. Een evenwaardige afweging tegenover andere soorten van hinderlijke inrichtingen is noodzakelijk.

Mevrouw Veerle Declercq : Ik vind het standpunt van de heer Verfaillie niet logisch. Het gaat niet op dat de projectontwikkelaars zouden moeten wachten tot de gemeenten hen een vraag stellen. De gemeenten moeten nagaan welke houding ze moeten aannemen tegenover de projecten die hen worden voorgesteld.

De heer Jan Verfaillie : Er wordt vooral gewerkt met gewestelijke uitvoeringsplannen waarop de gemeenten niet echt hun stempel kunnen drukken. We hebben geen garanties dat het stopt bij één ruimtelijk uitvoeringsplan. De hogere overheid kan nog andere initiatieven steunen.

De heer Eloi Glorieux : Heb ik de tussenkomst van de vertegenwoordigers van de administratie goed begrepen ? Daaruit blijkt dat een gunstig advies voor een bepaalde concrete locatie ook een beperking inhoudt voor andere projecten op die locaties. Er komt dus geen wildgroei.

De heer Jan Verfaillie : Binnen één gemeente kunnen er ook verschillende projecten komen op verschillende locaties.

Mevrouw Veerle Declercq : In de praktijk ziet men eerder het omgekeerde : alle projecten worden geweigerd.

De heer Luc Goedertier : We hebben te maken met de ruimtelijke planning en met de diverse projecten in de gemeenten.

Het gewest houdt zich alleen bezig met echt grote projecten die van gewestelijk belang zijn. We zullen dus slechts enkele RUP's maken, met telkens tien tot twintig turbines. Al de rest wordt doorgeschoven naar de lagere niveaus.

Sommige provinciebesturen hebben al een provinciaal structuurplan waarin iets staat over windturbines. De gemeenten in die provincie en het provinciebestuur kunnen projecten opstarten voor drie tot tien turbines. Eeklo is daarvan een goed voorbeeld. Ze willen enkele turbines inplanten die niet zullen interfereren met de gewestelijke initiatieven.

Indien een gemeentelijk project van gewestelijk belang is, bijvoorbeeld omdat het gelegen is langs

een autosnelweg, zullen we proberen de projectontwikkelaars te oriënteren naar dat ene grote project. Andere projecten zijn in die gemeente dan niet meer mogelijk.

De gemeente Eeklo plande bijvoorbeeld drie projecten. Het enige wat het gewest daarbovenop misschien nog wil doen, is het project langs de E47, helemaal in het noorden, op de grens tussen Eeklo en Maldegem.

In een bepaald gebied krijgen we soms diverse aanvragen. Wij proberen de ontwikkelaars samen te brengen voor de realisatie van één groot project. Er is genoeg werk voor ieder van de niveaus. We moeten wel voorkomen dat de gemeenten gewoon hun veto stellen tegen windturbines.

De heer Chris Derde : De meeste projecten zijn gelegen ten westen van de as Kortrijk-Antwerpen. De windturbines in Hasselt staan misschien niet op de meest gelukkige plaats. Toch groeien er net over de Duitse grens hele windparken. Daar is het blijkbaar wel mogelijk.

De opmerking over het rendement van de windturbine verwijst allicht naar de gerealiseerde productie per geïnstalleerd vermogen. Ik denk dat dat een verkeerd uitgangspunt is voor een windturbine. Men focust op het vermogen van één onderdeel van de windturbine, namelijk de generator. Het belangrijkste van de windturbine is echter de rotor, de lengte van de wieken. Die bepaalt hoeveel wind de turbine kan opvangen en hoeveel windenergie hij kan omzetten in elektrische energie.

Men kan zich afvragen of het opwekken van windenergie een modeverschijnsel is. In het begin van de twintigste eeuw zijn de meeste van de 2000 windmolens in Vlaanderen afgebroken, aangezien ze niet meer rendabel waren. De laatste decennia zijn windturbines weer enorm in opgang omdat er een grote technische evolutie was op vlak van aerodynamica en elektronica. 20 jaar geleden was het een groot probleem windenergie te koppelen aan het elektriciteitsnet, waar we vandaag kunnen vaststellen dat het een verbetering van het net brengt. De evolutie van windenergie toont ons dat er enorme toekomstkansen zijn en dat deze energiewinning wereldwijd een jaarlijkse groei van 20 tot 30 procent kent. Elektrische energie staat in voor ongeveer een derde van onze primaire energiebehoefte. In België halen we 43 procent van onze energie uit aardolie, die afkomstig is uit landen waar er zich spanningen kunnen voordoen. Alle energie die we in ons eigen land kunnen winnen en

die zorgt voor de creatie van werkgelegenheid, zouden we moeten stimuleren.

Het is ons bekend dat er uitspattingen zijn waarbij er grote vergoedingen worden gegeven aan grondeigenaars. Dit betreuren wij, daar het niet ten goede komt aan de ontwikkeling van windenergie. Wij proberen hieraan met alle projectontwikkelaars iets te doen. Door de hoge boetes die worden opgelegd aan elektriciteitsmaatschappijen indien ze niet investeren, komt er een te grote vraag naar projecten en worden de prijzen te hoog. We zijn blij met de voorstellen die ervoor zullen zorgen dat er meer RUP's komen, zodat er meer windturbines kunnen geplaatst worden en de prijzen voor grondeigenaars weer redelijk zullen worden

Coöperatieven helpen mee met de creatie van een maatschappelijk draagvlak. Bij projecten in het Waasland en in Eeklo is er heel veel steun van de inwoners. Er zullen steeds mensen zijn die een probleem hebben met de plaatsing van een windturbine, maar dit zal ook steeds het geval zijn bij elk ander project dat wordt ondernomen. 80 procent van de mensen vindt een windturbinepark op zee wel goed. In Europa stelt men vast dat 75 procent van de mensen het wel ziet zitten windturbines op land te zetten als ze niet in de directe omgeving staan. Als deze echter in de directe omgeving komen, kan men rekenen op de steun van 85 procent van de bevolking. Het plaatsen van windturbines verhoogt dus het maatschappelijk draagvlak. In Eeklo stonden aanvankelijk drie windturbines, en er werd zonder enig probleem een vierde toegevoegd. Er moet een opbouw van windturbineprojecten komen die worden gesteund door de bevolking. Ook de grote elektriciteitsmaatschappijen geven hieraan veel aandacht.

De heer Luc Dewilde : In Wallonië heeft men voor een andere aanpak gekozen. Men heeft duidelijke criteria geformuleerd in een omzendbrief die goedgekeurd werd in 2002. Dit heeft onmiddellijk geleid tot een vergunning voor 15 windmolens vorig jaar. Op dit moment zijn er 184 aanvragen voor een vergunning tot het plaatsen van windmolens. Er zijn 300 windmolens in verschillende projecten gepland. De aanpak is anders omdat men de keuze heeft gemaakt windmolens te plaatsen in landbouwgebied. Dit doet men door een wijziging in de gewestplannen zodat windmolens beschouwd worden als een installatie van openbaar nut.

Een tweede verschil is dat er een zeer grote betrokkenheid is van de lokale besturen. Het is opvallend hoeveel gemeenten zelf initiatieven nemen om geschikte locaties te zoeken. Bij initiatie van

een project is de projectontwikkelaar verplicht een informatievergadering te houden. Op deze vergadering heeft de bevolking inspraak en kan men op bepaalde punten wijzen waarmee rekening moet worden gehouden. Doordat de bevolking reeds van bij de aanvang wordt verwittigd over de mogelijke realisatie van een project, ligt de kans op slagen ervan veel hoger in Wallonië dan in Vlaanderen.

De heer Dave Vercruysse : Er wordt regelmatig de vraag gesteld waarom Vlarem niet werd toegepast. Dit houdt verband met de geluidsimpact. Dit is een puur milieutechnisch aspect, opgenomen in de milieunota, verbonden aan een stedenbouwkundige aanvraag. Naast de stedenbouwkundige aanvraag is er ook een milieuvergunningaanvraag, waarbij de milieuaspecten zoals slagschaduw, veiligheid, geluid en natuur grondiger worden behandeld.

Als we vanuit stedenbouwkundig standpunt deze vraag beantwoorden, wordt zeer duidelijk het geluid bedoeld. Vlarem heeft duidelijk gesteld dat in het geval van windturbines er geen regels gelden. Om het omgevingsgeluid te kennen mag de windsnelheid niet te hoog zijn, omdat een hoge windsnelheid meer windgeruis met zich meebrengt waardoor de meting van het omgevingsgeluid foutief zou zijn. Volgens de Vlarem-criteria moet bij elke industriële installatie het omgevingsgeluid gemeten worden bij een windsnelheid van minder dan 5 meter per seconde, en bij voorkeur bij windstilstand. Windturbines draaien bij dergelijke windsnelheden niet en produceren dus ook geen geluid. Zij draaien pas bij windsnelheden van 3 tot 4 meter per seconde. Pas bij windsnelheden van 8 tot 10 meter per seconde draait de machine op haar nominaal vermogen en produceert ze haar nominaal geluidsbronvermogen. Op dat moment is het omgevingsgeluid niet meer goed meetbaar, waardoor er foutieve resultaten zouden bekomen worden. Dit was de reden waarom Vlarem hier niet van toepassing is.

Men probeerde het gemis aan regelgeving in de omzendbrief op te lossen met afstandsregels en LA95 omgevingsgeluid min 5dB(A). De afstandsregels bedragen 150 meter voor de kleine turbines en 250 meter voor de grote turbines. Voor de kleine turbines is de evolutie tot stilstand gekomen, maar voor de grote turbines is deze nog sterk toegenomen. Deze turbines werden systematisch verbeterd en produceren nu een geluid dat lager is dan dat van de voormalige kleine turbines. Op dit vlak is de afstandregel dus eigenlijk niet meer van toepassing.

Een windturbine is storend wanneer het omgevingsgeluid zou worden verhoogd. Dit is enkel toepasselijk als er een vorm van hoorbaarheid is die reden kan zijn tot het indienen van bezwaarschriften. In eerste instantie willen we erop wijzen dat in Nederland de WindNormCurve wordt gehanteerd, die aangeeft dat er een soort toeslag mag gerekend worden bij hogere windsnelheden. Dit is een eerste stap om meer concreet te kunnen stellen of een windturbineproject haalbaar is.

Voor de grootschalige projecten die onder klasse 1 vallen op milieutechnisch vlak en een installatie hebben van meer dan 5 Megawatt, geldt dat Vlarem wordt gehanteerd of LA95-5. De minst strenge normering wordt toegepast. LA95-5 is een zeer streng criterium, en men kan stellen dat bijna geen enkele turbine hieraan kan voldoen. In een landelijke omgeving zal men 's nachts omstreeks 30 dB meten, maar overdag wordt dit 40 tot 60 dB. Windturbines langs autosnelwegen zullen nog hogere waarden halen.

Vlarem toepassen is verantwoord omdat er zoning wordt toegepast. Volgens de omzendbrief was dit niet het geval. Vlarem biedt een geleidelijke overgang van industriegebieden naar landelijke gebieden.

Om te voorkomen dat er te streng wordt opgetreden, stellen wij voor het LA66 in plaats van LA95 toe te passen. Langs autosnelwegen mag men dan ongeveer 7 dB meer halen dan het traditioneel LA95 omgevingsgeluid, voor andere omgevingen kan dit 2 tot 3 dB zijn.

Als men een RUP opstelt, dan moet men rekening houden met het milieuaspect geluid. Om het juridisch correct te maken, zou men windturbines kunnen vergelijken met industriële installaties op industriegronden, zelfs indien ze zich bevinden op landelijk gebied.

10. Uiteenzetting door de heren Mark Meurrens en Herwig Callebaut, federaal ministerie van Mobiliteit

De heer Mark Meurrens : Ik zit hier als vertegenwoordiger van de luchtvaartsector, een sector waar bepaalde sprekers blijkbaar in aanvaring mee zijn gekomen. Ik beschouw deze hoorzitting daarom als een ideale gelegenheid om een aantal misverstanden uit de wereld te helpen.

In 1947 heeft de Belgische staat het verdrag van Chicago ondertekend, dat de internationale bur-

gerluchtvaart regelt. Zowel de federale overheid als de regionale overheden moeten dit verdrag naleven. Zo dienen wij de veiligheid van het luchtverkeer te garanderen zoals bepaald in de bijlagen 14 en 15 van dit verdrag. Het Directoraat-generaal Luchtvaart moet daarom advies verlenen over de bouw van constructies die door hun plaats of door hun omvang hinder kunnen veroorzaken voor de luchtvaart. Het Directoraat-generaal formuleert zijn advies altijd in overleg met de gebruikers van het luchtruim, namelijk Belgocontrol, Defensie en de luchthavenexploitanten.

De heer Herwig Callebaut : De dienstbaarheden van het aardoppervlak ten aanzien van het luchtverkeer kunnen in vijf categorieën onderverdeeld worden. Onder de eerste categorie valt de omgeving rond de luchthavens. Voor dalende vliegtuigen moet uiteraard een doorgang gemaakt worden. Bijlage 14 bij het verdrag van Chicago bepaalt hoe die doorgangen er uit moeten zien.

Visuele routes langs autosnelwegen vallen onder de tweede categorie. Bij slechte zichtbaarheid kan gevlogen worden dankzij speciale apparatuur aan boord en in de luchthaven. Bij matige zichtbaarheid vliegt men op zicht. Daarvoor werden langs de snelwegen routes aangelegd die vooral voor search-and-rescue en om politietaken uit te voeren, gebruikt worden. Daarom moeten in een zone van 120 meter links en rechts van de autosnelweg baken aangebracht worden die het mogelijk maken om alle hindernissen vanuit de lucht te zien.

Militaire trainingszones vormen de derde categorie. In die zones traint men op lage hoogte met helikopters en houdt men militaire oefeningen.

Categorie vier bevat alle radars en navajds, installaties die zowel door Belgocontrol als door Defensie geplaatst kunnen zijn. Hun werking kan door allerlei bouwwerken beïnvloed worden. ILS-systemen maken het mogelijk om ook bij slechte zichtbaarheid de landingsbanen te vinden.

Al deze installaties zouden verstoord kunnen worden door windmolens die zich in hun stralingsveld bevinden. Windmolens kunnen ongewenste reflecties werpen op de radars waardoor verkeersleiders moeilijk interpreteerbare signalen ontvangen. Belgocontrol onderzoekt momenteel de exacte invloed van windmolens op radars.

De laatste categorie is het algemene luchtruim. Zowel het verdrag van Chicago als de binnenlandse luchtvaartwetgeving bepaalt dat vliegtuigen op minimaal 150 meter hoogte kunnen vliegen mits ze

een bepaalde richting en snelheid aanhouden. Helikopters kunnen lager vliegen dankzij hun grotere wendbaarheid.

Een aantal dienstbaarheden moeten gerespecteerd worden voor de veiligheid van het luchtverkeer, de veiligheid en het welzijn van burgers zowel op de grond als in de lucht, de veiligheid van de goederen van burgers en ondernemingen, het openbaar belang van de exploitatie van luchthavens en luchtruim, bepaalde milieuaspecten. Voorts moeten ook schadeclaims ten aanzien van de binnenlandse overheden door het niet-naleven van het International Civil Aviation Organisation-verdrag (ICAO) vermeden worden. België heeft zich immers verbonden tot het respecteren van heel wat technische en andere voorschriften. Ongevallen door grove nalatigheid met burgers van derde landen kunnen aanleiding geven tot schadeclaims.

Het burgerluchtvaartverdrag of ICAO-verdrag is een multilateraal verdrag geratificeerd door bijna alle staten met als doel de burgerluchtvaart wereldwijd te bevorderen door meer eenheid te brengen in normen, regels en procedures over alle luchtvaartaspecten. Het verdrag, de bijlagen en de technische specificaties worden continu bijgewerkt door een orgaan van de Verenigde Naties : de ICAO (International Civil Aviation Organisation). Voor meer informatie verwijst ik naar hun website (www.icao.int).

Bij het verdrag horen 18 bijlagen met normen en aanbevelingen over verschillende aspecten van de luchtvaart. Er zijn bijlagen over personeel dat een licentie moet hebben, onder meer de piloten en de luchtverkeersleiders. Er wordt gespecificeerd hoe de meteorologische gegevens moeten worden opgesteld. Op de aeronautische kaarten moeten de windmolens aangeduid worden. Voorts is er een onderdeel over de technische meeteenheden. Ook worden de voorwaarden voor de operaties, de exploitatie, de nationaliteit en de inschrijving, de luchtwaardigheid van vliegtuigen en helikopters bepaald.

De facilitatie zijn de maatregelen op de grond ten gunste van de exploitatie van de luchthaven. Telecommunicatie omvat onder meer de instrumentlandingssystemen, de radiosystemen en de communicatie. Er zijn ook de beperkingen aan de omgeving zodat al die systemen goed werken. Ook de organisatie van de verkeersleidingdiensten, de maatregelen in geval van ongevallen, het onderzoek naar luchtvaartongevallen worden geregeld. De technische voorschriften van de lucht- en helikopterhavens worden nader omschreven. Voorts

wordt ook bepaald welke informatie piloten moeten hebben. Tot slot zijn er nog onderdelen over milieubescherming, beveiliging en het vervoer van gevaarlijke goederen door de lucht.

Bij deze erfdienstbaarheden zijn de Belgische staat, het ministerie van Defensie, het Directoraat-generaal Luchtvaart, Belgocontrol, de burgerlijke luchtverkeersleiding en de luchthavenexploitant van Zaventem BIAC betrokken. Ook de gewesten en de diensten stedenbouw en ruimtelijke ordening moeten de luchtvaartdienstbaarheden helpen realiseren, onder meer door de doorgangen naar de luchthavens en het luchtruim te vrijwaren.

De normen van ICAO worden dus continu bijgewerkt. België wordt vertegenwoordigd door het Directoraat-generaal Luchtvaart en kan zo inbreng hebben. Staten kunnen eventueel afwijkingen van hun interne reglementering melden, maar België heeft dat nog nooit gedaan. Daarom bestaat het vermoeden voor derde staten dat België conform is met de ICAO-normen.

In 1947 is het ICAO-verdrag omgezet in Belgische wet. In artikel 37 wordt verwezen naar de bijlagen die eisen stellen aan luchthavens, landingsterreinen. Voorts zijn er ook verwijzingen naar de radar en het ILS.

Verder is er een oude wet van 1930 over de krijgsmacht. Dat betrof ook het vrijwaren van de doorgangen naar de luchthavens. Op dat ogenblik waren er alleen militaire luchthavens.

De reglementering richt zich vooral op het operationele aspect. Het is een tijd- en ruimtecoördinatie tussen de luchtverkeersleidingdiensten, Belgocontrol en Defensie. Een piloot moet weten waar hij precies is, waar hij mag zijn en wat hij niet mag. Alle obstakels die een gevaar zijn voor de luchtvaart moeten in een voor piloten (en anderen) toegankelijk document opgenomen worden : de Aeronautical Information Publication. Elke dag moeten de piloten daar kennis van nemen. Belangrijke obstakels moeten op de kaarten staan, moeten bebakend zijn en hun coördinaten moeten bekend zijn.

Ik ga even verder in op de eerder weergegeven categorieën A tot E.

Categorie A handelt over veiligheid van landen en opstijgen van luchtvaartuigen en het vrijwaren van de doorgang. Nu zal ik een aantal figuren tonen over de hindernisbeperkende vlakken. Die gaan over een hoogte van 0 tot 150 meter en in een straal van 15.000 meter ten opzichte van een cen-

traal punt op een luchtvaartterrein. Kleinere luchthaventerreinen hebben kleinere hindernisbeperkende vlakken. Ik geef nu een voorbeeld van bijlage 14-vlakken gespecificeerd door ICAO.

Deze figuur toont aan welke vlakken vrij van obstakels moeten zijn. Oude gebouwen of natuurlijke obstakels die er toch staan, moeten worden bebakend, zodat de luchtvaart daar rekening mee kan houden. Het is niet aangewezen om extra obstakels toe te voegen. De volgende kaarten tonen aan wat dit betekent voor de regio rond de luchthaven van Oostende en voor het hele Belgische grondgebied. De zones waar problemen kunnen rijzen voor windmolens, zijn daarop duidelijk terug te vinden.

Categorie B heeft betrekking op de visuele routes boven de autosnelwegen. Het gaat hier hoofdzakelijk over de controlevluchten door de federale politie, defensie, search and rescue, vluchten van en naar ziekenhuizen. Deze routes zijn niet zo uitgebreid : 120 meter links en rechts van de autosnelweg. Een dag- en nachtbebakening is in principe nodig vanaf een bepaalde hoogte.

Categorie C heeft betrekking op militaire trainingszones : zones voor militaire oefenvluchten op lage hoogte. Er bestaan drie soorten : de Helicopter Training Area, Low Flying Area en Temporary Reserved Airspace. Er moet een nazicht gebeuren of bepaalde obstakels geen problemen opleveren voor de operaties. Indien nodig, moet worden bebakend na advies van de militaire overheid. Major Pirlot van Defensie kan daarover meer informatie verstrekken. Deze kaart toont het bestaan aan van bepaalde training- en controlezones. Belgocontrol staat in voor de burgerlijke terreinen, een militaire autoriteit kijkt toe op de militaire luchthavens en verkeersgebieden die worden gebruikt voor defensiedoeleinden.

Categorie D heeft betrekking op de werking van radar, DVOR en ILS-zones, waarbinnen bepaalde beperkingen gelden. Belgocontrol kampt met het probleem dat grote windmolens een ernstige invloed kunnen uitoefenen op het radarbeeld en probeert de omvang van die zones in te schatten. De volgende kaart toont het bestaan van een aantal DVOR's, radiobakens die zowel worden gebruikt voor het Belgische luchtverkeer als het luchtverkeer op grote hoogte. Deze antennes delen de piloot zijn koers en de afstand tot het baken mee. De rode cirkels zijn een begrenzing van een vlak van ongeveer 1 graad ten opzichte van het werkelijke hoogtepeil van de zender, waaronder bepaalde constructies moeten blijven.

Categorie E heeft betrekking op al de rest. De algemene regel is dat met vliegtuigen mag worden gevlogen op 150 meter van het aardoppervlak. Helikopters kunnen lager vliegen.

Op sommige plaatsen behoort een positief advies niet tot de mogelijkheden, op andere plaatsen met bebakening wel. Hiervoor baseren we ons op hoofdstuk 6 van bijlage 14. Er wordt een circulaire opgesteld in overleg met de gewesten. De vrijheid om af te wijken is echter niet groot : windmolens moeten worden bebakend volgens de letter en de geest van de voorschriften.

De heer Johan Malcorps : Daarstraks heeft mevrouw De Roye van ODE-Vlaanderen een concreet voorstel gedaan over de bebakening. Is dit voldoende ?

De heer Mark Meurrens : Zij heeft twee figuren getoond : het maximum en het minimum dat kan worden gevraagd. Dit is voldoende.

De heer Eloi Glorieux : Zou een rood-witbebakening de zichtbaarheid van die molens ten goede komen ?

De heer Herwig Callebaut : Zeker en vast. Al is het misschien niet voldoende.

De heer Van Achter (Belgocontrol) : Vanaf een hoogte van 100 meter moet die windturbine natuurlijk opgenomen worden in de AIP, zodat de piloot weet waar hij een windturbine kan verwachten.

De heer Eloi Glorieux : Zijn jullie op de hoogte van ongelukken ten gevolge van de invloed van windturbines op radars ?

De heer Van Achter : Neen, maar studies wijzen aan dat koersafwijkingen voorkomen bij dergelijke constructies. Een enkele windturbine die wordt gebouwd binnen een straal van zeven kilometer van een VOR-baken, zorgt voor een minimale koersafwijking van een halve graad, wat op lange afstand catastrofaal kan zijn.

De heer Eloi Glorieux : Geldt dit ook voor andere hoge infrastructuurwerken ?

De heer Van Achter : Dit is inderdaad niet beperkt tot windturbines. De problematiek van de windturbines is wel zeer nieuw. We zetten de nodige stappen om studiewerk te verrichten om concrete gegevens te verkrijgen.

De heer Eloi Glorieux : In sommige gevallen kan een uitzondering worden gevraagd op de IKO-normen. In een tijdschrift las ik dat op twee Spaanse luchthaventerreinen windturbines werden gebouwd. Hoe kan dit ?

De heer Van Achter : Daarvoor zou ik de hoogte en de ligging van deze constructie moeten kennen, evenals de aanwezigheid op de luchthaven van ILS of radar. Daar kan ik zo geen antwoord op geven.

De heer Mark Meurrens : Het plaatsen van windturbines in de omgeving van een luchthaven is niet bij voorbaat verboden.

De heer Herwig Callebaut : Als Spanje zijn binnenlandse wetgeving heeft aangepast om dit mogelijk te maken, heeft dit volgens mij ongetwijfeld problemen op de luchthaven tot gevolg. Op een terrein waar zuiver visueel wordt gevlogen, is de situatie natuurlijk helemaal anders dan op een terrein waar met ILS wordt gevlogen. Ook de omvang van de terreinen speelt een belangrijke rol.

De heer Eloi Glorieux : Is het juist dat Belgocontrol op dit moment een studie hierover afrondt ?

De heer Van Achter : De officiële prijsaanvraag voor de uitvoering van deze studie zal deze week worden verstuurd. De beslissing zal niet moeilijk zijn, aangezien er maar twee autoriteiten zijn die dergelijke studies kunnen verwezenlijken. Voor het landingssysteem is dat een Duitse professor, voor de impact op de radar gaat het om een Leuvense professor.

Als alle criteria definitief zijn, nemen wij contact op met die mensen, om hen die criteria ter inzage te geven, zodat men weet wat wij precies aan de professoren gaan vragen.

De heer Eloi Glorieux : Maar is er een concreet tijdschema ?

De heer Van Achter : Dat hangt af van de mogelijkheden. Maar de gemiddelde termijn is minimaal 6 tot 7 maanden, voor de radar eventueel iets minder.

De heer Eloi Glorieux : Worden de projecten in afwachting on hold geplaatst ?

De heer Van Achter : Neen. Wij gaan immers uit van het voorzorgsprincipe. Wij behouden de 7 kilometer tot wij zekerheid krijgen dat het eventueel minder mag zijn.

Als ik een negatief advies moet geven, dan maak ik overigens steevast tegenover de verschillende betrokken maatschappijen melding van de mogelijkheid om rond de tafel te gaan zitten met het oog op een oplossing. Men weet dat. Soms volstaat het om enkele kilometers verder te bouwen. Zo hebben wij al vaak een oplossing bereikt.

Ik wil hierbij nadrukkelijk oproepen dat de bouwheren de luchthavenautoriteiten systematisch op de hoogte brengen van alle obstakels die meer dan 100 meter hoog zijn. Die moeten immers om veiligheidsredenen in het AIP gepubliceerd worden. Windturbines vallen daar meestal onder. Tot nu toe is er evenwel geen enkele gepubliceerd, wat een gevaar kan opleveren.

De heer Johan Malcorps : Is dat geen taak van de overheid ? Waarom moet dat aan particulieren worden overgelaten ?

De heer Van Achter : De bouwheer is het meest geschikt. Hij weet immers wanneer de werken beëindigd zijn.

De heer Luc Goedertier : Inderdaad. De Vlaamse overheid heeft nu al een interne regeling die erin bestaat dat de stedenbouwkundige ambtenaren en de vergunningverlenende overheden systematisch alle vergunningsaanvragen melden. Bouwvergunningen zijn evenwel twee jaar geldig. Het alleen aan de overheid overlaten heeft dus niet veel zin.

De heer Mark Meurrens : De federale overheid is bezig met het opstellen van een nieuwe circulaire die er, in overleg met de gewesten, hopelijk zal toe leiden dat de procedure ter zake duidelijker wordt.

De heer Marc Cordeel : En wat met torenkranen ?

Moet de aannemer, de bouwheer of de vergunningverlenende overheid dit melden ?

De heer Van Achter : In dit geval zal het de aannemer zijn. Maar ik wil verder gaan. Als wij beperkingen voorstellen, nemen niet alle overheden die over. Wij stellen bijvoorbeeld een beperking tot telescopische kranen voor, want die zijn zeer snel verplaatsbaar. Maar als de aannemer dat niet weet, omdat het hem niet gemeld werd, vraagt hij een vergunning voor een torenkraan aan, een veel complexer en delicaat apparaat. Ik moet dan een negatief advies geven. Een alternatief zou natuurlijk zijn om de betrokken landingsbaan voor de duur van de werken te sluiten of te degraderen. Maar dat is een beslissing van de hogere overheid.

De heer Herwig Callebaut : Het Directoraat-generaal Luchtvaart is bezig met de uitwerking van een sluitende reglementering in dit verband.

11. Uiteenzetting door de heer Luk Joly, adviseur wetgeving Boerenbond

De heer Luk Joly : De Boerenbond staat positief tegenover de oprichting van windturbines als duurzame en hernieuwbare energiebron. De Boerenbond heeft volgende bezorgdheden. Wij vragen in de eerste plaats duidelijkheid. De inplanting van windturbines is enkel toelaatbaar in een zone van ruimtelijke uitvoeringsplannen, eventueel als overdruk, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke problemen, met duidelijke afstandsregels. Daarnaast zou een vertegenwoordiger van Landbouw in de Windwerkgroep moeten zetelen. Voorts zou de afstand van land- en tuinbouwbedrijven en van woningen van derden, minimaal 500 meter moeten bedragen. Woningen van mensen zijn niet minder belangrijk dan habitats van vogels, waarvoor ook 500 meter geldt.

Vlacoro formuleerde op 8 april twee relevante adviezen. In Gistel was het advies gunstig, maar merkte de Vlacoro op dat een globaal afwegingskader voor de inplanting van zones voor windturbines ontbreekt, zodat de optimaliteit van dit RUP niet getoetst kon worden. Er moet een overzicht van alle geplande en gebouwde windturbines in de ruime omgeving ter beschikking gesteld worden van de betrokken provincies en gemeenten. In Kruibeke-Beveren langs de E17 was het advies gunstig op voorwaarde dat de grens van het plangebied dusdanig aangepast wordt dat de glastuinbouwbedrijven zo weinig mogelijk gehinderd worden in hun bestaande bedrijfsvoering en in hun mogelijkheden tot uitbreiding. Men moet daar rekening mee houden bij de keuze van een locatie.

Tot slot ontbreekt een schadevergoedingsregeling. Wij pleiten voor een objectieve aansprakelijkheid voor de exploitant van de windturbine en bijstand aan de betrokkenen, bijvoorbeeld door de provincie.

De heer Eloi Glorieux : Waarom pleit u voor een afstandsregel van 500 meter voor landbouwgebied, terwijl die voor woningen maar 250 meter bedraagt ?

De heer Luk Joly : Het gaat niet om landbouwgebied, maar om land- en tuinbouwbedrijven. Wij stellen ook voor woningen dezelfde afstand voor.

In het Eiffelgebied kan men dat zien. Vijfhonderd meter is niet veel.

De heer Elói Glorieux : In Denemarken, Duitsland en Wallonië komt landbouwgrond expliciet in aanmerking voor de inplanting van windmolens. Hoe staat u daar tegenover ?

De heer Luk Joly : Wij staan daar positief tegenover, op voorwaarde dat er een planologische afweging gebeurt en er duidelijkheid heerst over de afstandsregels.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : Betekent dat dat u de vijftig-procentregel zou laten afschaffen ?

De heer Luk Joly : Met ernstige afstandsregels kan de inplanting dicht bij het bedrijf, in het geval dat de eigenaar zelf vijftig procent wint. Dat is dan het risico dat de individuele landbouwer neemt. We hebben dus geen bezwaar tegen inplanting van windturbines in agrarisch gebied, op voorwaarde dat er een RUP opgemaakt wordt en er duidelijke afstandregels zijn die tegenover woningen en landbouwbedrijven van derden toch iets ruimer zijn dan wat de rondzendbrief nu bepaalt, liefst in de richting van 500 m.

De heer Chris Derde : De vijftig-procentregel betreft de energie die het landbouwbedrijf opneemt en niet de participatie. Windturbines in agrarisch gebied worden het best gekaderd binnen RUP-zones. Het is goed dat er een heleboel zaken onderzocht worden vooraleer een project ingediend wordt. Maar het is mogelijk dat iemand twee jaar aan een project werkt om dan plots vast te stellen dat bijvoorbeeld een tuinbouwbedrijf er schade kan van ondervinden. Er zijn veiligheidsrisico's verbonden aan windturbines, en precies daarom stelt het Windplatform zelf voor om in een veiligheidsnota te voorzien. U mag die risico's echter niet anders inschatten dan die van andere industriële installaties.

De heer Luk Joly : Aan de hand van een checklist kan men toch gemakkelijk nagaan waar er problemen zouden kunnen zijn. Dat kan men zelf op de kaart reeds zien. Er zijn niet enkel de risico's, de tuinbouwer wordt ook in zijn uitbreidingsmogelijkheden beperkt. De Vlaamse planologie is toch zeer duidelijk. Er is voorzichtigheid nodig bij het plannen. De afstandsregels moeten de bedrijven de mogelijkheid bieden om uit te breiden : de glastuinbouw is toch wel een speerpunttak van onze economie.

De heer Chris Derde : Er moet inderdaad rekening mee gehouden worden bij de bedrijven die aanwezig zijn. Een windturbine neemt 1 hectare grond in beslag. Er wordt 500 hectare voorgesteld voor glastuinbouwbedrijven. In die zone heeft de glastuinbouw voorrang. We zijn met experts die uw organisatie heeft voorgesteld, een onderzoek gestart naar de mogelijke nadelen van windturbines voor de glastuinbouw. We nemen alle voorzorgsprincipes ter harte.

De heer Luk Joly : Ik verdedig de glastuinbouwbedrijven als zodanig. De besprekingen die u gevoerd hebt, zijn met boeren van ter plaatse die ook een zetje willen geven aan windenergie. Zij moeten ook rekening houden met de uitbatingen van hun collega's.

De heer Jan Verfaillie : We hebben het nu bijna de hele tijd gehad over de inplanting van windturbines in agrarisch gebied. In industriezones is er blijkbaar geen plaats om windturbines in te planten. Kunnen we niet laten onderzoeken of windturbines ook kunnen geplaatst worden in natuurgebieden of andere beschermde zones ?

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : Ik meen dat pleidooi inderdaad gehoord te hebben. De afstand waarin nu voorzien is ten opzichte van een natuurgebied is vrij groot : de reserveringsstroken rond natuurgebieden moeten ook in aanmerking komen, als er tenminste geen bepaalde vogelsoorten aanwezig zijn. We moeten het zo breed mogelijk durven stellen.

De heer Joris Everaert : Dat lijkt ons in de meeste gevallen uitgesloten en zal tot veel protest leiden. Vanuit het oogpunt van de natuur is dat zeer complex. Het gaat uiteraard ook niet alleen om vogels. Je zet geen industriële bouwwerken zoals windturbines in of zeer nabij belangrijke natuurgebieden. In verband met de noodzakelijk te mijden buffers kan de discussie wel bekeken worden met alle betrokken instanties.

De heer Luc Goedertier : Windturbines worden bijvoorbeeld ook aangevraagd in de lussen van open afrittencomplexen van snelwegen. Soms zijn die ingekleurd als parkgebied. Het lijkt me vrij bespreekbaar om daar een afwijking toe te staan, net als voor restanten natuurgebied aan de overkant van een nieuwe weg.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : Ik hoop dat het parlement de informatie uit deze hoorzitting zal gebruiken.

De heer Johan Malcorps : We hebben inderdaad een schat aan informatie gekregen, zelfs een aantal pasklare aanbevelingen. Het zou goed zijn te werken aan een eenvoudige aanbevelingstekst waarmee we de ministers kunnen confronteren. Er zijn immers een aantal bijsturingen van de huidige rondzendbrief nodig.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, voorzitter : We zullen alle voorstellen bundelen en in de commissie bespreken. Naar aanleiding daarvan zullen al een aantal aanbevelingen geformuleerd kunnen worden. Er moeten immers vrij snel een aantal wijzingen kunnen aangebracht worden, onder meer aan de rondzendbrief, met het oog op duidelijkere richtlijnen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Wivina DEMEESTER-DE MEYER

BIJLAGEN

Inventaris windenergie 2002

Locatie	Uitbater	Opstartdatum	Aantal turbines	Vermogen per turbine (kW)	1997		1998	
					Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)
Zeebrugge OS (1)		1986	(2)10	200	4.175	6.727	4.175	8.238
Zeebrugge OS		1997	1	400	400	917	400	1.192
Zeebrugge OS		1998	1	600			600	795
Zeebrugge OS		15/02/2001	11	400				
Zeebrugge OS		8/04/2003	2	600				
Zeebrugge OS Totaal	Interelectra						5.175	10.225
Hasselt 1		19/12/1997	1	400			400	400
Hasselt 2		19/11/1999	2	400				
Hasselt Totaal	Interelectra							
Middelkerke	Middelwind	29/07/1999	1	660				
Halle	Colruyt	20/12/1999	1	1.650				
Kallo	GRC Kallo	20/09/2000	1	600				
Brugge 1		24/10/2000	5	600				
Brugge 2		4/12/2001	4	600				
Brugge 1-2 Totaal	Electrawinds							
Brugge 3	Electrabel (CPTe)	4/12/2001	5	600				
Eeklo 1	Ecopower	22 en 27/6/2001	2	1.800				
Eeklo 2	Ecopower	1/02/2002	1	600				
Eeklo 3	Electrawinds	28/12/2002	1	1.800				
Lichtaart	EGPF	8/06/2001	1	660				
Schelle	Electrabel (CPTe)	3/04/2001	3	1.500				
Kapelle-op-den-Bos	Interelectra	28/09/2001	3	400				
Gent	Oxfam Wereldwinkels	26/04/2002	1	25				
Zedelgem	Electrawinds	31/12/2002	1	1.800				
Gentse kanaalzone	Electrabel	25/01/2003	2	2.000				
Overige (3)						210		210
Totaal			60		4.575	7.854	5.575	10.835

(1) OS = Oostelijke strekdam

(2) Van 1997 tot 2000: 21 turbines

(3) Raming van de productie van enkele kleine windturbines
EGPF = Electrabel Green Projects Flanders

Inventaris windenergie 2002

1999		2000		2001		2002		2003	
Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)
4.175		4.175		2.000		2.000			
400		400		400		400			
600		600		600		600			
				4.400		4.400			
								1.200	
5.175	11.225	5.175	8.732	7.400	15.904	7.400	16.863		
400		400		400		400			
800		800		800		800			
1.200	466	1.200	918	1.200	791	1.200	934		
660	661	660	1.521	660	1.373	660	1.458		
1.650	143	1.650	2.328	1.650	1.854	1.650	1.973		
		600	413	600	1.040	600	1.107		
		3.000	1.407	3.000	5.612	3.000			
				2.400		2.400			
						5.400	10.788		
				3.000		3.000	5.763		
				3.600	3.206	3.600	7.270		
						600	874		
						1.800			
				660	231	660	750		
				4.500	4.174	4.500	6.911		
				1.200	345	1.200	1.366		
						25	0		
						1.800			
								4.000	
	210		210		210		210		
8.685	12.705	12.285	15.529	29.870	34.740	34.095	56.267		

Inventaris windenergie 2002
Vergunde projecten

Locatie	Uitbater	Opstartjaar	Aantal turbines	Vermogen per turbine (kW)	Vermogen totaal (kW)
Wondelgem	EGPF	2003	2	2.000	4.000
Hooglede	EGPF	2003	2	900	1.800
Middelkerke	Middelwind	2003	1	900	900
Antwerpse haven	Vlemo	2003	2	2.000	4.000
Totaal	Totaal		7		10.700

Inventaris windenergie 2002
RUP's

locatie	stadium	minimum vermogen (MW)
Hoogstraten	goedgekeurd	18
Gistel	in procedure	7,5
Kruike	in procedure	10
TOTAAL		35,5

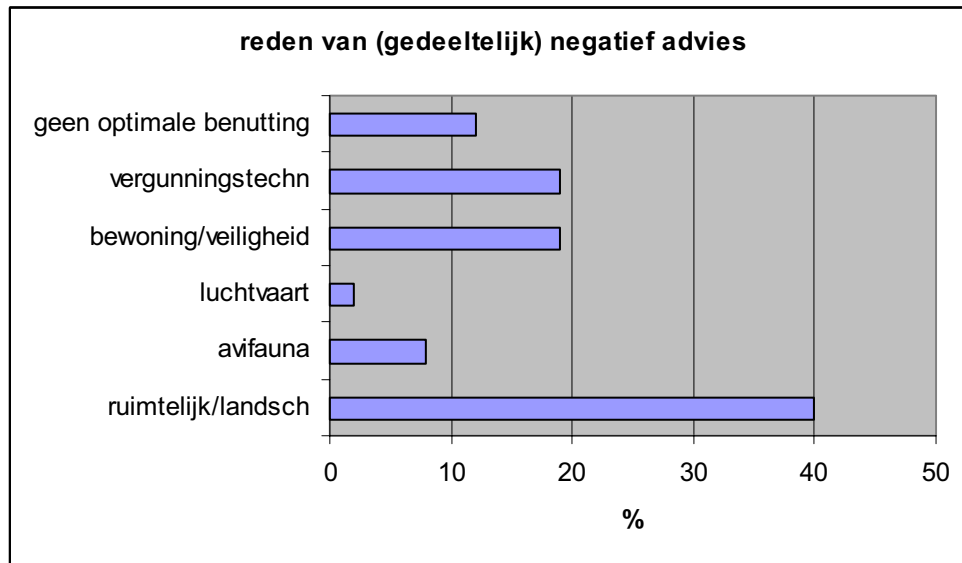
Inventaris windenergie 2002
Offshore projecten

locatie	uitbater	aantal turbines	vermogen per turbine (MW)	totaal vermogen (MW)	concessie	milieu-vergunning	bouw-vergunning	Raad van State
Vlakte van de Raan (Seanergie)	Electrabel-Jan de Nul	50	2	100	OK	OK	OK	geschorst
Droogte van Schoonveld	Fina Eolia	max. 36	max. 3	max. 148	gunstig advies			
Thorntonbank	C-Power			max. 300				
Thorntonbank	C-Power			max. 300				
Thorntonbank	Shell + SPE	110	max. 3	max. 330				

Analyse van windenergieprojecten door de Interdepartementale Windwerkgroep

De Interdepartementale Windwerkgroep startte haar activiteiten in december 2000. Na ongeveer tweeëneenhalf jaar werkzaamheden werden tot dusver 45 projecten geadviseerd, voor een totaal van 137 windturbines. Van deze 45 projecten werden er 11 positief geadviseerd, 21 negatief geadviseerd, en 12 deels of voorwaardelijk positief geadviseerd.

In onderstaande grafiek wordt weergegeven welke de belangrijkste criteria waren om een projectvoorstel negatief of deels negatief te adviseren.

Hieruit blijkt dat ruimtelijk of landschappelijke en vergunningstechnische aspecten, evenals bewoning en veiligheid het vaakst aanleiding geven tot een (deels) negatief advies.

In de Interdepartementale Windwerkgroep worden ruimtelijke en landschappelijke aspecten vaak meer in detail onder de loep genomen dan de aspecten van bewoning en veiligheid. Deze laatste aspecten zijn moeilijker te beoordelen, en bovendien ontbreken vaak een gedetailleerde geluids- en veiligheidsstudie. Aangezien namens het Luchtverkeer geen permanent lid in de Windwerkgroep zetelt, komt ook dit aspect minder in detail aan bod in de Windwerkgroep.